

metodické listy

pro tělovýchovnou a brannou činnost

Z obsahu:

Seminář Brno 81
Doučovací hodiny
Obrana vůdcích myšlenek
aneb dramaturgie
Ecce projekt
Přezůvky do lesa
aneb lesní zákon
Přečetli jsme za vás
Zkušenosti strmých cest
Lipnické ptání

echo

SEMINÁŘ BRNO 81

Malý výběr zajímavých myšlenek z referátů přednesených na semináři ČÚV SSM, konaném ve dnech 30. 10. - 1. 11. 1981 v Brně a zaměřeném na výchovné a rekreační aspekty žijícího pobytu v přírodě v podmínkách SSM.

Ing. Petr Holec, CSc.: „Na semináři řešitelů výzkumného úkolu Systém komunistické výchovy na VŠ srovnával jednou ze zahraničních hostů, profesor Iljin z MGU po roční stáži u nás vlastnosti sovětských a našich studentů. Pro naše mluvila odborná erudice, pro sovětské podíl na společensky prospěšné práci. Byla to velmi jemně formulovaná výta. Mnohem ostřej totéž vyplynulo z výzkumu dr. Čermákové: preferovanými činnostmi ve volném čase jsou cestba a návštěva kulturních podniků, na periferii zajímu je společenská a politická činnost.“

Dr. Munk pak uvádí, že se mladí lidé uzavírají do slídy rodiny a osobních zajím, v pracovní oblasti se chtějí stát odborníky - ale nic ví. Jsou skeptičtí k možnostem technického a vědeckého pokroku v naší socialistické společnosti. Necití potřebu být informováni o tom, co se děje kolem nich doma i za hranicemi. Ředitel ÚML dr. Havlík zkoumal účinnost politickovýchovného působení na vysokých školách. Poukazuje na velmi dobrou uroveň znalostí marxismu-leninismu, ale zároveň upozorňuje na skutečnost, že v průběhu studia klesá jednoznačnost pro-socialistické orientace... A konečně odpověď řešitel celého úkolu doc. Šafář konstatoval, že nejslabším článkem celého systému komunistické výchovy je právě činnost SSM.

I když se výzkum týkal studentů VŠ, i jeho výsledky rozšířit s drobnými úpravami na celou generaci. Ke shodným výsledkům rozložení zájmových činností dochází např. Filipova při výzkumu zájmů.

Shrnuje: zatímco v oblasti pomoci národnímu hospodářství má SSM velmi pekné výsledky, v oblasti ideového působení je účinnost jeho působení slabší. Jinými slovy: taktické úspěchy, strategický neúspěch.

Prověřme toto konstatování ještě jednou. Vždyť přece ideová výchova není jen záležitostí SSM. Není tedy obvinění dr. Šafáře prehnane?

Abychom mohli na tu otázku seriózně odpovědět, musíme si připomenout tezi o nezastupitelnosti působení jednotlivých složek, které se na výchově podílejí. Ta fakta, že každá organizace má na výchově svůj podíl, který za ní nemůže jiná složka převzít. V čem ale tkví nezastupitelnost působení SSM? Co neručí jiné organizace například, selže-li někde SSM ve svém poslání?

Nezastupitelnost úlohy SSM v socialistickém výchovném systému spočívá v dosažení vnitřní identifikace členů SSM se společenskými cíli, v nalezení takové osobní perspektivy, která by byla spjata s perspektivou společnosti. Vnějším projevem tohoto sepeření je jakakoli socialisticke společnosti prospěšná činnost za předpokladu, že je spontánní. Těchto cílů lze dosáhnout systematickým vytvářením prostoru pro iniciativu zdola, pro spontánní činnost, pokud tato není v rozporu s cíli organizace. Diferenčovaný přístup musí respektovat skutečnost,

že mladší věkové kategorie přirozeně orientují svou spontánní aktivitu do slídy zájmových činností. Z nich se pak samovolně přesouvá těžiště společenské aktivity do pracovní sféry spolu s tím, jak pokračuje jejich kvalifikační příprava a roste schopnost profesionálního srovnávání s dospělými.

Výkonnostní kriteria nemusí vyjadřovat - a zpravidla ani nevyjadřují - kvalitu výchovného procesu. Proto je nutné doplnit je o kritéria pedagogická. Necitlivé aplikované požadavky neodpovídají vnitřnímu přesvědčení jedince znemožňují dosažení základních výchovných cílů, přičemž se důsledky takového jednání projeví až po zafázování jedince do výrobního procesu zejména ztrátou iniciativy a neochotou cílet překážkám a obtížím.

U odpovědných pracovníků je nutno změnit dosavadní chápání významu zájmové činnosti. Nestačí „dosáhnout toho, aby zájmova činnost tvořila nedílnou součást života SSM“, ale je potřeba si uvědomit, že v určité situaci je zájmova činnost pro dosažení politickovýchovných cílů nejméně stejně důležitá, jako klasické ideové vzdělávání, protože jeho účinné působení podmiňuje.“

PhDr. Ivan Slaměník, CSc.: „Historie pobytu v přírodě, organizovaného SSM, představuje období jedenácti let. Nové pojaté akce snažíci se o propojení rekreačních aktivit různého zaměření se uskutečnily již v roce 1970. Pobyt v přírodě prošel za tuto období složitým, ale plodným vývojem. Podrobnější hodnocení vyžaduje poslední období - od semináře ve Žďáru nad Sázavou, během kterého se uskutečnily čtyři ročníky Prázdninové školy ČÚV SSM, představující konkrétní realizaci závěr tohoto semináře. Lze konstatovat, že Prázdninová škola je významným krokem na cestě k prosazování ověřených forem pobytu v přírodě a kolektivní rekrece do činnosti a plánů svazáckých organizací. Představuje určitý netradiční a účinný způsob výchovy a vzdělávání svazáckého funkcionářského aktivity.“

Skutečný přínos našeho usilování spočívá v tom, že učíme mladého člověka plnohodnotně trávit volný čas v kolektivu mladých lidí, že mu prakticky ukazujeme možnosti jak organizovat přitažlivým způsobem život mladé generace mimo každodenní pracovní či studijní povinnosti. Podléháme se tak výrazně na výchově mladého člověka, na věestranném rozvoji jeho osobnosti, na formování socialistického způsobu života.“

PhDr. Allan Gintel: „Vzdělávací a výcvikový proces na Prázdninové škole má charak-

ter intenzivního rekreačního režimu. Jde o nový pojem. Co je pro něj typické a v čem vlastně spočívá jeho účinnost? Především:

- ve výrazném zastoupení **zájmové činnosti** a aktivním a plném zapojení každého účastníka do skupinového dění;
- v maximálním a smysluplném využití daného časového fondu;
- v dynamice a značné variabilitě uváděných programů a jejich promyšleném rozvrzení do plánované podoby;
- ve spojení náročných tělocvičných aktivit s podnáježděcím společenskokultivním poznáváním;
- v působivé a k tvorbě stimulující atmosfére;
- v hodnotě rekreační oblasti /kvalitě klimatického a terénního prostředí/ a obytného prostoru;
- ve společném řešení modelových problémů a úkolů a společné činnosti všebc, při nichž roste vědomí celku a výkon jednotlivců se odvíjí z jejich vztahu ke skupině;
- v promyšleném řízení a fungující organizaci skupinového dění.

Takto pojímaný proces zušlechtování a moudření by měl plnit, obecně řečeno, tři základní funkce a poskytovat: odpocínek, zábavu, vzdělání. Tedy přesně to, co by v sobě měla zahrnovat i moderně a komplexně pojatá mládežnická rekrece, která v představách některých lidí zdegenerovala na pasivní odpovídání, konzumaci, audovizuální spotřebu a hlučné tlachání, neboť cílem správného, lépe řečeno moudrého využití volného času je obnovení pohybové adaptability a vyrovnaní neuropsychického přetízení.

Je třeba zdůraznit, že moderní formy organizovaného pobytu v přírodě tvoří obsahovou náplň intenzivního rekreačního režimu, o němž tu byla řeč. Co se přenáší dál - to jsou právě tyto moderní formy.

Zdůrazňujeme komplexnost politicko-ideové výchovy. Chceme přispět k výchově člověka, který ví, kde je jeho místo, který věří, za co a proti čemu je třeba věsi zápas. Je nejen o ideové politickou, ale i morální stránku výchovy.

Propagujeme hru jako významný a důležitý výchovný prostředek a nezastupitelnou rekreační aktivitu. Soudíme, že všebec nejdůležitější je, kdo vlastně vychovává. Jsou-li to lidé vychovani.

Straníme zdravé romantice. Nejen se k ní hlásíme, ale zároveň v tomto směru vyvíjíme i patřičné úsilí, abychom dokázali, že tento pojem je stále přitažlivý, že hladina potřeby romantismu u dnešních mladých lidí neklesá.

Poskytuje-li Prázdninová škola svým účastníkům aktívni prožitky, dává-li jim nové počnuty a prostor k tomu, aby mohli překonat svou lehotu, ponodli, osvědčit sebe sama, projevit svůj um, vtip, radost, zdatnost, poznal nové lidi a uzavřít nové vztahy, pak je sama symbolem romantiky. Té romantiky, která vyžaduje investici velkého úsilí, jež nakonec přináší tu nejkvalitnější radost.

Dnes, kdy ztrácíme kontakt s životem, který jsou zdrojem všeho života a energie, kdy podmínky, v nichž žijeme, nám brání v tom, abychom žili vnitřně, kdy spolu přilší nerozmlouváváme, ani jinak hodnotné nekomunikujeme, kdy cítíme potřebu kompenzovat premíru racionality, technicismu a vulgárně hmotného pojímání světa, je romantika velmi potřebná: vraci nás k sobě samým, zesiluje prožitek času, podnáší nas k aktivnímu hledání.

Nejsympatičtějším rysem našeho výchovného konceptu je fakt, že zmíněné aktivity se z převážné většiny odehrávají v přírodním prostředí. Přitom není využíván k žádnému návratu k přírodě. Ten už není možný. Ustupujeme o to, aby příroda byla ozivena jako místo pro licskovou tvorivosť, jako jakási laboratoř pro tvorbu lidských sil. Snažíme se o to, aby důvěrný styk s přírodou byl obnoven na novém, vyšším základě.

Ing. Ota Holec: „Prázdninová škola ČUV SSM se ujala nelehké, nevdečné, ale nadmíru potřebné práce: shromažďování zkušeností a poznatků - a to jak z let experimentálních/1971-1975/, tak i z období své vlastní existence - z jednotlivých disciplín instruktorské práce specifických především pro tyto formy využití volného času, jako jsou: prázdninová pedagogika, dramaturgie prázdninových akcí, metodika instruktorské práce, teorie hry, oblast zájmové umělecké činnosti.

Býlo - a stále ještě mnohdy je - vytýkáno Prázdninové škole, že její ohlas je způsoben výjimečností lipnického prostředí a že v jiných - to znamená v běžně dostupných - podmínkách bychom na tom byli o mnoho hůře. Tvrdí se, že prostředí je natolik „skleníkové“, že prakticky není možné přesadit lipnické akce do prostředí jiného. Ze tedy není možná jejich reprodukce...

když podíl kvality prostředí na výsledku každé akce je neoddiskutovatelný, je prostředí jen jednou ze součástí složek celého komplexu vlivů, až zdaleka ne složkou nejvýznamější

Při vyvražení uvedených tvrzení nám jede ani tak o to, aby byly reproducovatelné akce jako celek, abychom pořádali desítky

akcí podobných. Je to v dnešním stavu věci požadavek nereálný, nemůže být proto současným cílem Prázdninové školy. Jde nám však o to, aby účastník - mimo jiné - poznal, že tyto formy je možné APLIKOVAT i v prostředí běžně dostupném. Ze je třeba o vězech hodně přemýšlet a přistupovat ke každému z programu s novou dávkou tvornosti.

Krok vперед budou jistě v tomto směru znamenat i kurzy kombinující pobyt na Lipnici s pobytom v horském lóji jiném přírodním prostředí: využít si vytvářet programy pouze v libovolných podmínkách i tam, kde se nám nedostává technického a matematického základu stálého základny. Prázdninová škola stojí v situaci, kdy pozornost instruktora bude nutné orientovat kromě směrem, a je zřejmé, že účtek z hledání na tomto poli nebude mit jen samotna Prázdninova škola.

Prázdninová škola ordinuje účastníkům svých kurzů pohyb v nejrůznějších podobach. Dalo by neologické, kdyby ona sama zůstala stát na místě. Nejdé jen o hledání a odhalování nových skutečnosti a pravdy. Je třeba si čas od času připomenout i to, co bylo řešeno a napsáno dříve, ale co je platné stále.

Nove ma smysl jen tehdy, když je lepší než dosavadní - nikoliv pouze jiné.“

Ing. Antonín Rosický: „Prázdninová škola, která dnes představuje určitý vrchol celého stáří, si klade za jeden z hlavních cílů rozšíření všech myšlenek, principů, forem a metod do svazáckého života, do života celé mladé generace. Domnívám se, že tato oblast je momentálně nejslabším článkem celého reťazu a že je třeba věnovat mnohem větší pozornost.

Znamená celou řadu míst, organizací a orgánů, kde jsou moderní formy pobytu v přírodě aplikovány mimo Prázdninovou školu. Bohužal musím konstatovat, že ve většině větších akcí o jejich působení dosud málo. Chceme-li mít možnosti většího rozšíření, pak musíme rizkovat poznatky pravé zde. Při přenosu moderních forem do praktického života se zákonitě objevuje celá řada problémů. Je třeba tyto problémy znát, zvažovat a vhodným způsobem řešit. Přitom to ale nemá a nemůže zůstat jen záležitost samotných organizací, které akce přebírají, ale i prázdninové školy a především celého Svaazu, respektive jeho TVB komisi na úrovni OV a KV SSM.

Rada potíží pramení z neznalosti či z neopohodení - buď některých svazáckých orgánů, nebo vedení školy, pracovište. To ovšem není záležitost obecná a už vůbec ne

objektivní. Dosud mnohde převládá názor, že volný čas je pouze zábava a jako takový se stává okrajovou záležitostí. Priorita je až příliš kladena na pracovní výsledky a politickou práci, navíc v řadě případů nedostatečnou formou. Ovšem ovlivňování volného času, možnosti formování mladého člověka, je samo o sobě velmi účinným ideovým politickým působením.“

Citrad Fréka, tajemník ČUV SSM: „Podíváme-li se na činnost našeho Socialistického svazu mládeže, můžeme s jistým uspokojením konstatovat, že bylo dosezeno významných úspěchů většinou všech oblastech jeho činnosti. Mohl bych uvést řadu příkladů. Místo toho však připomenu požadavek doby, potřebu a nutnost proklamovanou a uskutečňovanou v celé společnosti: zvyšování kvality. I nás se to týká. Přes všechny úspěchy máme řadu nedostatků. Nemůžeme se smířit s nárazovou činností některých organizací, s jejich jednostranným zaměřením. Musíme se vyvarovat všech způsobů práce, které ve svých důsledcích vedou k formálním a pasivním projevům.

Je třeba překonat zúžené chápání kvality svazácké práce, omezované často na pracovní či studijní výsledky, je třeba nejen přenášet usnesení vyšších orgánů, ale i tvorivě je rozpracovávat do konkrétních podmínek každé organizace. Je nutné docenit vliv svazáckého kolektivu na pracovišti, ve škole či v místě bydlíště na formování socialistického životního způsobu.

Před námi stojí nemalé úkoly, které se nepodaří zvládnout přes noc. Pro jejich splnění je třeba změnit myšlení řady funkcionářů, je třeba dosáhnout stavu, kdy žádná svazácká organizace nezůstane jen u formálního plnění úkolů. Jasné se ukazuje, že základní organizace a svazácké orgány pracují dobře všude tam, kde operativně reagují na skutečné potřeby a zájmy svých členů. Právě to nás privádi do oblasti využívání volného času, které stále není věnována odpovídající pozornost.

Mezi nejvýznamější oblasti využívání volného času patří tělovýchova, sport, turistika a pobyt v přírodě. V posledních letech jsme v našem Svaazu mládeže svědky formování a šíření snah o nové pojetí pobytu v přírodě. Ke klasické turistiké a táboreni je vhodné přiřazovat řadu dalších aktivit, které zajímají a zároveň formují mladé lidé. Jíšou rozvíjeny formy a metody práce, které v mnohem splňují dříve uváděné nároky na kvalitu svazácké práce.

V prvním období se jednalo o tzv. experimentální akce, v posledním období je představitelům této snah především Prázdninová škola ČUV SSM. Pozitivním rysem Prázdninové školy je i skutečnost, že se zaměřuje na funkcionáře a aktivisty základních organizací SSM, jakožto i okresních a krajských orgánů SSM, tedy na lidi, kteří mohou a musí rozhodující měrou ovlivňovat práci celé organizace. Výsledky, kterých je na tomto poli dosahováno, dávají určité předpoklady k tomu, aby formy a metody uplatňované na Prázdninové škole byly aplikovány v co nejříšším měřítku v rámci celé svazácké organizace.

V této souvislosti bych chtěl připomenout a vyzdvihnout význam funkcionářského aktivity pro práci SSM. Právě lidé působící v nejrůznějších funkciích musí zvyšovat kvalitu své práce a usilovat o to, aby se její výsledky promítl do života organizace. I v dalším rozvoji moderních forem a metod to budou lidé - funkcionáři a instruktoři -, kteří se hrají rozhodující úlohu. V dosavadním vývoji to byli právě oni, kdo svým zápalením pro vše, obětavostí, zkušenostmi a cíbornými znalostmi a především svou každodenní prací dovezdli Prázdninovou školu do dnešní podoby, k dnešním výsledkům a úspěchům. Za jejich úsilí je třeba jim z tohoto místa poděkovat, jejich práci je nutno podporovat a vhodně ocenovat.

TĚLESNÁ A BRANNÁ VÝCHOVA - SOUČÁST ZÁJMOVÉ ČINNOSTI V SOCIALISTICKÉM SVAZU MLÁDEŽE

Zájmovou činností jako jedním z prostředků všeobecného rozvoje osobnosti mladého člověka se v únoru 1982 zabýval ÚV SSM na svém XVII. zasedání. Výsledky dosažené v oblasti zájmové tělovýchovy a branné činnosti od V. zasedání ÚV SSM v roce 1973 jasné dokumentovaly, že významné místo přisuzované této oblasti činnosti Socialistického svazu mládeže je oprávněné a že je třeba i nadále věnovat velkou pozornost jejímu dalšímu rozvoji, neboť stále ještě přetrvávají problémy a existují rezervy, na něž XVII. zasedání poukázalo.

Na základě kritického posouzení současného stavu a s přihlédnutím ke stávajícím celospolečenským podmínkám a potřebám byly stanoveny úkoly, jejichž plnění na všech stupních řízení SSM od ústředního výboru až po základní organizace si klade za cíl připravovat po všech stránkách „mladou“ zájmovou tělesnou a brannou výchovu, tedy takovou, která bude co nejrozmanitější, bude vynovovat zájmum mladých lidí i zájmum celospolečenským, bude mít potřebnou úroveň kvality, bude s to uspokojoval potřeby co největšího množství zájemců a bude získávat i další aktívni účastníky různých sportovních, turistických nebo branných soutěží a akcí masového charakteru, a to především takových, které nekladou příliš velké nároky na finanční a materiální podmínky.

V dalším období bude tedy nutné v základních článcích naší organizace věnovat zvýšené úsilí plnění úkolů v oblasti rozvoje masových rekreačních forem tělesné a branné výchovy, kádrového a materiálně technického zabezpečení tělovýchovné činnosti.

1. Rozvoj masových rekreačních forem tělesné a branné výchovy V současné době můžeme konstatovat, že se zkvalitňují formy i obsah tělovýchovně branných činností, narůstá počet mladých lidí, kteří se věnují témtoto aktivitám. Socialistický svaz mládeže poskytuje ucelený tělovýchovný a branný program tém chlapcům a děvčatům, kteří se nemohou nebo nechtějí věnovat soustavnější činnosti v ČSTV nebo Svazarmu, a to v návaznosti na program této složek tělovýchovného hnutí, především na základě realizování Společných programů masového rozvoje tělesné výchovy a sportu. Ukoncem Socialistického svazu mládeže je zabezpečovat hlavně nenákladné a masové formy tělovýchovných, branných, turistických činností a soutěží se zřetelem na specifiku jednotlivých socialistických skupin mládeže, s ohledem na její relativně odlišné zájmy a často i pod-

minky na školách, v domovech mládeže, v místech bydliště apod. Ačkoliv tělovýchovně branný program SSM vytváří dostatek podnětů pro uspokojovali zájmy mladých lidí, nedáří se jej ještě v dostatečné míře realizovat v základních článcích. Pro členy SSM i neorganizovanou mládež jsou pořádány sportovní soutěže postupového charakteru, např. ve volejbalu, malé kopané, stolní tenise, nohejbalu, pro vysokoškolskou mládež soutěže VŠ ligy SSM, pro pionýry Pionýrská sportovní liga. Členové SSM se zúčastňují i dalších soutěží, jako např. učňovské olympiády, soutěží branné všeobecnosti, Dukelského závodu branné zdatnosti a Sokolovského závodu branné zdatnosti, středoškolských her, střeleckých soutěží, akademických přeborů vysokých škol atd.

Mezi nedostatky, které se zde objevují, patří skutečnost, že dochází k duplicitním startům jednotlivců a družstev v několika soutěžích organizovaných různými resorty, dochází k překrývání terminů konání soutěží, startující přečerpávají účast ve vyšších kolech na úkor zapojení do základních kol.

Tato situace bude řešena novým uspořádáním masových postupových soutěží, jež si klade za úkol poskytovat i méně pohybové nadané mládeži dlouhodobé soutěžní příležitosti a současně bude umožňovat vyspělým jedincům plynulý přechod do systému výkonnostního sportu. Podstatou sjednoceného systému budou dlouhodobé soutěže v základních kolech se zakončením v okresních kolech, pouze v období konání Československé spartakiády budou pořádána kola krajská, republiková a celostátní. Účast ve všech masových postupových soutěžích bude umožněna pouze neregistrovaným v ČSTV nebo Svazarmu v příslušném sportovním odvětví.

K nejdůležitějším prostředkům masové tělovýchovy patří plnění podmínek Odznaku zdatnosti. Od 1.1.1982 vstoupil v platnost nový soutěžní rád, který vytvořil předpoklady pro zvýšení podílu orgánů a organizací SSM na jeho plnění. Naši snažení je, aby se většina mladých lidí, zejména ve věku 14 - 18 let, stala jeho držitelem. S tímto záměrem bude ve školním roce 1983/84 vyhlášena soutěž v plnění podmínek Odznaku zdatnosti pro žáky učilišť, středních odborných škol a gymnázií. - Zdatná třída.

Mezi nejoblibenější a nejpřitažlivější činnosti v Socialistickém svazu mládeže patří různé formy pobytu v přírodě a turistiky, které nabývají na významu právě svou pestrostí a malými nároky na ekonomické a materiální zajištění. Úkoly základních článků spočívají hlavně v zakládání specializovaných turistických kroužků a v připravách různých soutěží v přírodě, putování, turis-

tických srazů, táborečení a v organizování sportů v přírodě, jako např. orientačního běhu atp.

Velký přínos v této oblasti znamenají poznatky a záobecněné zkušenosti z akcí Prázdninové školy ČÚV SSM, kde se spojují činnosti pohybového charakteru se zprostředkováným přijímáním společenskokulturních hodnot. Ke zlepšení přenosu těchto moderních forem pobytu v přírodě byl připraven metodický materiál pro pořádání středoškolských táborek SSM, jehož bude možné využívat jak při přípravě prázdninových, tak i vikendových akci s intenzivním rekreacním režimem. Také CKM SSM začalo připravovat programy pobytových akcí, které rovněž vyházejí z poznatků Prázdninové školy.

Na vytváření a rozvíjení kladného vztahu dětí a mládeže k obraně socialistické vlasti se podstatnou měrou podílí zájmová branná výchova prováděná v podmírkách Socialistického svazu mládeže. I zde je žádoucí, aby se členové SSM a PO SSM zapojovali do pořádání masových branně sportovních soutěží a akcí, aby byla navazována užší spolupráce ZO SSM se ZO Svazarmu a ozbrojenými složkami.

Nezastupitelné postavení v plnění úkolů masového rozvoje tělesné výchovy zaujímají Československé spartakiády, které dokumentují programovou síru naší masové tělovýchovy. Očekáváme, že Československá spartakiáda 1985 opět poskytne příležitost mladým lidem k aktívnu provozování sportu, turistiky, že se zapojí do nácviku spartakiádních skladeb.

2. Kádrové zabezpečení

Příprava tělovýchovných a branných kádrů patří mezi limitujići podmínky dalšího rozvoje tělovýchovně branné činnosti mládeže.

Ačkoliv každoročně probíhají školení organizátorů TVB pořádaná OV SSM, a školení instruktorů se specifickým zaměřením na jednotlivé oblasti činnosti, pořádaná KV SSM, nemůžeme být se současným stavem spokojeni. V této oblasti si klade za cíl naplňovat zásadu „pro každou ZO SSM organizátora a pro každý kroužek kvalifikovaného Instruktora“. Rezervy jsou zejména v informovanosti členské základny o pořádaných školeních, v přístupu k výběru účastníků a v jejich využívání, ve značné obměně kádrů.

Je nutné, aby základní články přistupovaly zodpovědně a plánovitě k výběru vhodných účastníků na jednotlivá školení, aby absolventi byli přesně evdováni a jejich odborné znalosti efektivně využívány. Dále je třeba, aby se ve větši míře využívalo spolupráce a dohod s ČSTV a Svazarem, aby na školách, učilištích a v domovech mládeže byli vhodným způsobem podchyceni rodiče, učitelé TV, pracovníci domů pionýrů a mládeže a aby jejich pomocí

bylo využíváno při organizování sportovních, turistických nebo branných soutěží a akcí, při vedení kroužků s tělovýchovně brannou náplní.

3. Materiálně technické zabezpečení tělovýchovně branné činnosti

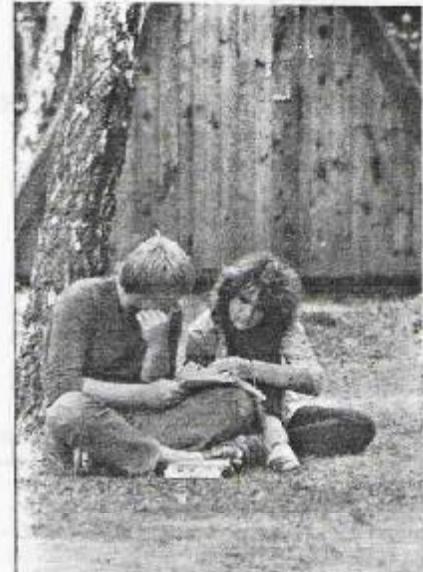
I přes snahu o snížování nároků na materiálně technické zajištění není možné provozovat zájmovou tělesnou a brannou výchovu bez základního ekonomického zabezpečení. Při zajištování úkolů masového rozvoje tělesné výchovy se stále prohlubuje spolupráce s dalšími složkami tělovýchovného hnutí, zvláště s ČSTV a SvaZarmem. Přestože bylo dosaženo mnoha dobrých výsledků, zůstává skutečnost, že na nerovnoměrném rozvoji tělesné a branné výchovy se významně podílí právě nedostatečná materiálně technická základna. Problémy se vyskytují hlavně na sídlištích a v některých rekreacích oblastech, kde není dostatečná kapacita stávajících sportovních

zarizení, jinde není jejich kapacita plně využívána.

Zde je třeba hledat takové obsahy a formy, které nejsou náročné na materiálně technické zajištění, hledat cesty k lepšímu využívání stávajících zařízení i zvláště prostřednictvím dohod s TJ ČSTV, ZO SvaZarmu, vedení škol apod./, dál budovat a pomáhat při výstavbě hřišť, areálů zdraví, turistických základen i ubytoven, tábořišť a dalších sportovních zařízení.

Socialistický svaz mládeže si klade v oblasti zájmové tělesné a branné činnosti mládeže řadu úkolů, které vyplývají z rozsahu současného stavu i cílů organizace. Je zřejmé, že plnění těchto úkolů si vyžádá zodpovědný přístup všech orgánů i organizací SSM, aby se tělesná a branná výchova postupně přeměňovala v pravidelnou, cílevědomou a odborně řízenou pohybovou aktivitu co největšího množství mladých lidí, aby se stala pro mládež každodenní potřebou.

Nataša Kucová

otázka pro

... JANA HAMHALTERA,
PŘEDSEDU KOMISE TBV
MV SSM PRAHA

V těchto Metodických listech nabízíme modelový projekt prázdninového tábora pro středoškoláky v úvodu se říká, že přitažlivých akcí není pro tuto věkovou kategorii zrovna nadbytek.

„Co jste nabídli vašim středoškolákům v loňském roce na úseku pobytu v přírodě?“

Práce pro středoškoláky a se středoškoláky zaujímá v činnosti naší komise značný podíl. V jejich věkové kategorii 14-17 let nemohou získat podle JTBK kvalifikaci instruktore, proto je školkme na kvalifikaci „organizátor TVB činnost“. Dosáhli jsme toho, že na všech pražských obvodech probíhají takzvané večerní školy organizátorů. V praxi to znamená, že neškolíme pouze povinných 20 hodin předepsaných JTBK, ale že s těmito svazáky pracujeme průběžně od ledna až do června, vždy dvakrát měsíčně po dvou hodinách.

Naučí se mnoho nového: základy sláňování, windsurfingu, kanoistiky, jízdy na koni, osvojují si táborské dovednosti, základy první pomoci a rovněž základy všech sportů, které se v rámci SSM provozují.

Kromě těchto večerních škol jsme uspořádali za pomocí našeho instruktorského sboru pro středoškoláky letní výcvikový tábor organizátorů TVB činností na naši turistické základně. Spolu s timto instruktorským sborem jsme i v průběhu jara a podzimu nabídli středoškolákům několik víkendů na naši základně, s programem zaměřeným na pobyt v přírodě. Chystáme instruktorské školy všech odborností a pro školáky školu organizátorů TVB činností a splutí řeky na vorech.“

/ib/

DOUČOVACÍ HODINY

/II - Kontaktážní způsoby

TEN, KDO VÍ, A NEVÍ, ŽE VÍ, SPÍ.

PROBUDTE HO.

TEN, KDO NEVÍ, A VÍ, ŽE NEVÍ, JE PROSTÝ.

POUČTE HO.

TEN, KDO NEVÍ, A NEVÍ, ŽE NEVÍ, JE HLUPÁK.

VYHÝBEJTE SE MU.

TEN, KDO VÍ, A VÍ, ŽE VÍ, JE MOUDRÝ.

NÁSLEDUJTE HO.

/ARABSKÉ PŘÍSLOVÍ/

Existuje množství spolehlivých a pravděpodobně ještě větší množství všelijak nespolehlivých způsobů, jak se dorozumět s druhým člověkem nebo s celou skupinou, jak s nimi navázat první kontakt a jak potom rozvinout kontaktáz. Paradoxem je, že ty spolehlivé se občas stávají nespolehlivými a naopak ty nespolehlivé zase spolehlivými a účinnými. A to i za ideálních podmínek, kdy je všechno, jak má být.

Člověk je přece jenom stále velká nezpámá, sám pro sebe, natož pak pro druhé. Proměňuje se v čase. Co se osvědčilo včera, nemusí se osvědčit dnes. Taky nikde není psáno, že jogurt zvaný OVKO nám bude chutnat celý život nebo že při opakovém výstupu na horu ŘÍP budeme používat tutéž eufórii jako předloni.

Chování člověka nelze do všech podrobností předpovědět. Naše předpověď se může týkat pouze reality na určité úrovni zobecnění. Můžeme tvrdit, že hojnost diskusních příspěvků klesá poměrně s růstem početnosti skupin, protože „méně členů říká více, více jich říká méně“, a bude to předpověď užitečná, ale v detailu rozhodně nepřesná. Chování člověka se nedá přesně vykalkulovat. Vždycky bude výsledek alespoň malinko jiný, než jsme předpokládali. Třeba lepší.

Rady nebo zobecnění ve smyslu, jak dostávat člověka do co největšího počtu interakcí, jak ho učinit smělým, kooperujícím, tvárným apod., mají zpravidla charakter kalkulaci. Vice se uvažuje, než tvrdí, což je rozumné. Méně se pak naráží a více chápe. A o to vlastně jde: rozumět světu událostí, chápát ho, vědět, že všechno nejde a nepůjde

tak, jak jsme si představovali, že „každý si hledá svou cestu a své spolupoutníky...“.

To by stačilo. A teď ty rady. Jejich pář a jsou určeny instruktorem prázdninových pobytových akcí s intenzivním a třeba i méně intenzivním režimem. Z jejich pohledu jsou také stylizovány. Tady jsou:
Poučení první: Co si budeme namouvat, nejtěžší je vždycky začít. Promluvit před vicepočetným shukem neznámých jedinců a hlavně promluvit tak, aby se to dalo poslouchat, aby se to chtělo slyšet, aby to nadchlo, aby se tam pádem chtělo být pohromadě a něco dělat. To není legrace. Pohnojujeme-li jinak živou půdu slovní řezankou, ztratíme jednu velkou příležitost rozehrát dobrou a po všech stránkách dynamickou hru. Takový shuk neznámých jedinců je něco jako ledovec, co taje, když na něj příš hezká slova, když se polová povídly tajemna a romantična, když na něj odkapávají přísliby libých emocí, když je zahříván nadějí.

Poučení druhé: Jak praví moudrý redaktor Krúta z Mladého světa: „Kontakt je, když upoutáte pozornost protějšku.“ To jest, když nastane ve skupině ticho a přítomní začnou naslouchat a promluva je neruší, ale zajímá, když vznikne cosi jako „krátké spojení“, které zapříčini, že někdo na nás mrkne nebo kývne, jen tak nepatrné, spílenecky a my víme - CHÁPE, ROZUMÍ.

Poučení třetí: Zájem se dá probudit vždycky - máme-li čím ho budit a čím udržet.

Poučení čtvrté: Všem se může najednou udělat dobré, ale každému z jiných příčin, nebot

všichni „mapujeme“ různé jevy a prostory trochu jinak a děláme si různé závěry. Ale nebudeme skeptičtí: určitý počet individuálních „map“ nám nakonec vyjeví nějakou obecnost. A tak například už dávno víme, že na počátku každého setkání navzájem si neznámých lidí stojí snaha poznat jeden druhého, zjistit míru porozumění, sympatie či antipatie. Tedy samozřejmě ne vždy, ale většinou. Ani ne tak většinou, jako především tam, kde je oboustranný zájem, kde přítomnost druhých nikoho neobtěžuje, ale naopak těší, kde jde o to nějak se dorozumět a začít spolupracovat.

Poučení páté: Instruktor by měl být občas viděn, jak se říti lessem s busolou v ruce, jak se šplhá po laně, jak plave a „blbne“ nahlas, jak stojí ve frontě na jidlo nebo jak utírá nádobí. Běžet s někým, hrát s někým nebo plavat či jen tak utírat nádobí, to jsou ty nejlepší způsoby, jak se sblížit, jak si třeba začít rozumět.

Poučení šesté: Je-li kontakt navázán a má-li tendenci se rozvijet, je to samozřejmě dobré znamení. Avšak pozor: tak rychle, jak se navázal a pak slabně rozvijel, může zase skončit. Stačí trocha „jedu“, malá neobratnost, nepatrné prodlení, aby se nitě přetrhly a konce těch nití ztratily.

Poučení sedmé: Vzájemnému sblížování prospívá, když občas zobecnime něco z toho, co se ve skupině děje, tedy když učiníme procesy viditelnými. Taky mu jde k duhu, když tu a tam si najdeme chvilku a poklábosíme s jednotlivci jen tak mezi čtyřma očima. O čemkoliv.

Allan Gintel

prázdninová

pedagogika

OBRANA VŮDČÍCH MYŠLENEK ANEB DRAMATURGIE

Text je určen budoucím instruktorům nejrozmanitějších prázdninových akci s intenzivním rekreačním režimem, což je nový způsob osvězení ducha i těla, přiměřený době, jakožto i mladým lidem stranicím POHYBU. Pojednává o dramaturgi. Ta je totiž právě v procesu tvorby scénářů prázdninových akci s intenzivním rekreačním režimem báječným prostředkem k třídění a výběru nahromaděných představ. A nejen to. Dramaturgie je především praktickou tvůrčí činností, aktivitou, která proniká do všech oblastí, jež v definitivní podobě konstituuji program a atmosféru akce. Dramaturgie je také klíčovou a rozhodující funkcí, jakousi obranou vůdčích myšlenek, schopnosti citlivě a pozorně naslouchat potřebám, zájmům a představám budoucích účastníků.

Mezi činnosti dramaturgickou a činnosti instruktorskou neexistuje hranici čára. Praxe ji smazává. Dramaturgická činnost se vlévá do instruktorské a instruktorská velmi často přejímá činnost dramaturgickou. Dramaturgie je v tomto smyslu odpovědnost všech, kdo se podílejí na uskutečnění akce, za postavení, jež je v ní přisouzeno nejrůznějším programovým aktivitám, za metodu, jak s nimi nakládat a jak dokázat vytvořit klima psychické a sociální podoby.

Budoucí instruktor by měl vědět, že existuje trojí umění dramaturgické:

1. umění namíchat z odlišných programových zdrojů /v našem pojetí jsou za programové zdroje pokládány tělocvičné aktivity, moderní společenské hry, zájmové umělecké aktivity, táborské formy a turistika/ takovou směs, která bude vyhovovat nejen předem stanoveným cílům akce, ale i mentalitě a zájmům jejich účastníků;
2. umění vybrat z každého programového zdroje vždy ty nevhodnější a nejúčinnější aktivity;
3. umění předložit vybrané programy v pravý čas, tj. ve správnou hodinu, ve správný den, ale i ve správné kombinaci. Tedy nejen vědět, ale měl by se pokusit tato umění si osvojit. K tomu potřebuje znát spoustu věcí a mít určité zkušenosti. A to mu nebude stejně nic platné, když zároveň nedokáže uvažovat a jednat tvorivě: být schopen improvizovat, nezávisle vidět, zkoumat a řešit situace, úkoly, problémy, být schopen fantazirovat, představovat si, odmítat vnější omezení, mít zálibu v neomezeném myšlení a uvolněná hravosti, mít potřebu rozmanitosti a změny, být schopen vyjádřit pocity a emoce, být schopen propojit všechno v jedinou strukturu schopnou účelného a cíleného pohybu, neboť obecně vzato, jde zde především o to činit určité činnosti atraktivními, vytvářet přijemné stavy, dostávat člověka do co největšího počtu interakcí a dát mu příležitost k projevení vlastní individuality.

Dramaturgické zásady

1. Vždycky platí: není důležité, jaké činnosti do programu akce zařídíme, ale jaké cíle jejich volbou sledujeme. Každý program zařazený do scénáře je vlastně takovou stavební jednotkou, podílející se na konečném efektu celé stavby.
2. Před zařazením jakéhokoliv programu musíme pečlivě vybrat, nějaký čas váhat, taky myslit a hlavně se vždy znovu sami sebe ptát: v jakém vztahu bude k odstatním, již zařazeným programům, jakou atmosféru navodi a co způsobi, cemu poslouží, jak dlouho potrvá a do jaké krajiny nebo objektu /místnosti/ ho umístit.
3. Instruktor nechť si pamatuje: žádný program není dosud dobrý, aby mohl být ueden kdykoliv. Vezměme za příklad Zkoušku zavalitosti a přimosti těla. Vyznačuje se jednoduchými pravidly, přitažlivou činností a zvláštním temperamentem, který umí na počkání „vyrobit“ radost. A přesto: těžko se chápe po doznamení Beethovenovy Appassionaty...

4. Vůbec nejtěžší je vymýšlení poetické fabule, jež by dodávala akci potřebnou náladu. Slovo poetické má v tomto případě zvláštní význam, protože vyjadřuje požadavek, aby děj odehrávali se v průběhu akce přesahoval meze vědnosti, aby byl nějakým způsobem mimořádný, neboť kvůli tomu účastník přijíždí a taky se angažuje. Při tvorbě zminěné fabule se hlavně ptáme: komu je akce určena, jak a čím začít, co zařadit musíme a co můžeme, na co položíme důraz a čím skončíme. Dobrá skupinová atmosféra nemůže vzniknout nikdy samovolně. Může být jen výsledkem vědomého záměru a tvůrčího zanicení.

5. Asi nejdůležitější je zachovat rytmus akce, její spád, gradaci. Ale co je vlastně rytmus? Zvláštní kontinuita, kterou jsme však schopni vnímat právě důsledkem přerušování v pravidelných intervalech. Jinak řečeno: nemůžeme nabýt kontinuity tam, kde nepočítujeme přerušení, neboť už Ciceron říkal, že „v padajících kapkách vody - protože jsou mezi nimi přestávky - vnímáme rytmus; v řece, která plyne, vůbec ne. Není rytmu v tom, co je plynulé.“ Rozhodující je i to, jakou gradaci bude mit programový tlak, jak ho dokážeme zesilít a k jakým výsledkům „vyhnat“. Smířme se se skutečností, že nezmůžeme nic proti kolislosti.

6. Instruktor at' si těše šeptá: přehnaná jasnozřivost, příliš racionální uvažování, kritická analýza - to všechno zdaleka deformuje prvotní emoci. Prostě: rozumové poznání nestačí, tedy alespoň ne tam, kde se tvoří nějaká strategie a taktika výchovného působení, kde jde o to, aby se lidé citili dobrě, kde je třeba apelovat na city a pronikat do toho všeho, co je v nás skryto a utlumoно.

7. Nejde o to, aby se programy libily, ale aby vzrušovaly, dojímaly, aby nutily k akci.

8. Produktem práce instruktora - dramaturga je scénář akce. Programy figuruji ve scénáři v jistém uspořádání, které by mělo vyhovovat cíli, účastníkům, možnostem instruktorského týmu, samozřejmě i prostředí, v němž se nakonec všechno uskuteční. Scénář však není návod k použití, který bychom mohli nastudovat a potom do puntiku realizovat. Scénář je představou o možném vývoji snů a dějů, prozatím nekonfrontovanou se skutečností, kterou můžeme dále dotvářet a přizpůsobovat okolnostem.

9. Důležitou roli hraje prostředí, do něhož hodláme veškeré dění umístit. Prostorové struktury jsou zdrojem estetického uspokojení nebo rozladění a mají značný vliv na celkovou atmosféru akce.

10. Čas je krásná a tak trochu proradná neznámá. Proměnuje dny v týdny, večer v noc, proniká do našeho limbického systému, sytí naše vědomí a podvědomí a podle okolnosti nám někdy dělá dobré a jindy hůř. Proto tvrdíme, že by programy uváděné na našich akcích měly být co nejlépe načasovány. To je ovšem problém, protože se to těžko odhaduje. Někdy nám to jde, někdy ne, neboť každý den takové dvanáctidenní akce má jiný temperament. Logicky vzato: zákonitě odlišná nálada se vytvoří první a jiná poslední den, který většinou přináší melancholiu a je zatížen blížícím se koncem. Z vlastních zkušeností pak víme, že ráno je nejen moudřejší večera, ale že po ránu se jen zřídka chodi do divadla. Vezměme takovou Finskou stezku. Je to vlastně přehlídka skoků, artistických čísel, upolu, výběhu a jiných divokostí, zasazená do přírody. Zúčastnického pohledu vždycky úspěšná, neboť přináší překvapení a žádá si odvahu /velmi lákavé!. Zkušení instruktörští matadori vědě, že se hodi na plný začátek akce, protože v sobě zahrnuje všechno, co vytvářá vzušení a budi nadšení, tedy přesně to, co je na začátku dění potřeba. Zároveň tvrdí, že je to téměř dokonalý „otvírák“. Finskou stezkou můžeme nejen začít, ale i končit. Můžeme ji samozřejmě nahradit i něčím jiným. Záleží na tom, jaký cíl sledujeme a co jsme si nastřkali do zásobníků. Nejlépe se uvažuje o začátku a konci akce, neboť víme, že nějak musíme začít a nějak končit. V životě je to pak ještě o něco jednodušší. Problém nastane v okamžiku,

- kdy začneme promýšlet, čím naplníme čas mezi začátkem a koncem a čím se přitom budeme řídit. V takových chvílích radíme: říďte se vším, zejména pak kalendářem /každý týden má středu, ale hlavně sobotu a neděli.../, hodinkami /někdy se musí spát, jist a konat očista.../ a jidelním listkem z hotelů kategorie LUX. Všimejte si, jak takový listek je pestrý a jaký v něm vládne řád. Typické je to zejména pro oběd: napřed přijde aperitiv, pak předkrm, teplá polévka, hlavní jídlo + příloha, malé pivo nebo chlazené coca cola, nakonec zmrzlina, zákusek a káva. Pak už se nezdržujte a hodte to na papír. A propos: varietes delectac / změna těší, střídání bavi, rozmanitost působi libél, metabolé panton glyky / každá změna je sladká/.
11. Na zdech Apollónova chrámu v Delfách jsme mohli číst: méně agan /všechno s mirou/. Tato moudrost, ověřená staletimi, stále platí.
12. Spánek je nejen jedním z programových zdrojů /stejně jako turistiká/, ale rovněž požehnaným stavem. Neumíme ho nahradit a většinou se nam nevyplácí, když se o to pokoušíme. V antice byl spánek bohem. Rekóvu mu říkali HYPNOS. Byl vyobrazován jako okřídlený jinoch s makovicemi rukou. Chodival každé noci se svou matkou NYX po zemi a po moři, vše živé uspával a přinášel sny... Noc je období, kdy je relativní tma, relativní klid a kdy dochází k relativnímu zapomenění. Avšak na našich akcích se noc vždy nějak více rozpiná. Nesmíme dopustit, že noc nebude obdobím klidu a volnosti /výjimky se samozřejmě povolují/, nýbrž jen černým opakováním bílého.
13. Každý program oslovuje jinak a zanechává jiné dojmy. Těžko se nám odhaduje, koho nakonec oslovi a o koho vůbec nezavadí. Nejsme schopni nic zajistit předem, leda vhodnou mistrost, pohodlné sezení, kvalitního protagonisty nebo dilo vzácné kvality. Felliniho Amarcord uvádí jedny do extáze, druhé do stavu totální otrávenosti a vůbec nezáleží na tom, jedná-li se o dilo vpravdě umělecké, myšlenkově bohaté i jinak podařené. Rozhodující je, kdo jsou JEDNI a kdo DRUZÍ, na co jsou citliví a na co ne, čím si „dělají dobré“, s čím se v životě potkali a kdo jim co vysvětlil.
14. S programy můžeme občas nakládat jako s hokejovými hráči: po určitém čase je střídat nebo nahrazovat jinými, formovat silnější sestavy. Třeba tehdyn, když nám začne horempádem „utikat atmosféra“ a na programu je jako naschvál BUNCHUM aneb vše o kávě. Nebo tehdyn, když se nám sice daří, ale pořád to není ono: nás vlast jede pomalu, co chvíli se loudá a nemůže nabrat solidní tempo.
15. Prostory se v našem případě zaplňují nejen věcmi, ale především lidmi. Jejich věk je různý, stejně jako jsou rozdílné jejich potřeby a zájmy. Měli bychom s tím kalkulovat. Fotografové tvrdí: kdo chce udělat dobrou fotografiю, musí se důkladně seznámit s tím, co chce fotografovat.
16. V běžném životě je normální, že řezník, který „boural“ do čtyř hodin odpoledne maso, odloží pracovní krok a opustí jatka, se stává mužem na ulici, ustáleným v určitém profesionálním nevidění a neslyšení, jež je ostře delimitováno zdmi jatek, tudiž připraveným shlednout o půl šestě Zefirelliho filmové melodrama Romeo a Julie a mit z toho potěšení. V běžném životě je vůbec mnoho zdánlivých protismyslností budicích dojem neuspokádanosti, neladu, zvule a nevule. Taky necitu a nevzdělanosti. Mnohé však mají svou logiku. Jen ji postřehnout. Chce to trochu fantazie. A ještě otázka: myslíte si, že po vyslechnutí Verdiho Aidy nám bude chutnat tlačenka s cibulí?
17. To, že se mezi programy objevují různě dlouhé pauzy, odmlky nenaplněné řízenou činností, má svůj důvod. Úmyslně zpomaleny, do krajnosti zadržovaný rytmus totíž podtrhuje závažnost dějů - nepřipustí, abychom se rychle a „lacino“ zbavili otřesu a dojetí.
18. Zahájení akce nechť připomíná rozlet letadel s kolmým startem. Závěr ať je pak happy endem, symfonii, lahodnou, povznášející směsi nejrůznějších programů.
19. Ne všechno se dá plánovat. Například sborový zpěv. Predstava, že bychom měli zpívat podle scénáře, to jest každý den večer od půl osmé do osmi, je víc jak děsivá. Kouzlo některých činností totíž spočívá v jejich nepravidelném a živelném provozování.
20. Má-li nějaký program účastníka překvapit, nadchnout, musí to udělat jedině nečekaností, jakousi „dramatický přepojatou podivností situace“, stejně jako to dělá obraz. Jak tvrdí Bauch, „bláznivost má v sobě něco z nezkázené dětské fantazie a zároveň je vždycky trochu chromující“.
21. Není prosté pravda, že by tatáž hra vyvolávala vždycky tytéž libé pocity a stejně chování. Spiše je pravda, že po každé vyvolává jiné. A to i v tom případě, že se sejdou tytéž osoby.
22. Můžeme zařazovat programy již vyzkoušené a všelijak prověřené, stejně jako programy různě upravené nebo úplně nové. Na vzájemném poměru vůbec nezáleží. Jsou-li nové nárazy, at' se realizují. Pokud nejsou, měly by se dobovat.
23. Při výběru jednotlivých aktivit čerpáme zhruba ze čtyř programových zdrojů. Přitom prosazujeme určitou harmonii mezi aktivitami burcujičími tělo a znepokojujícími dušu. Usilujeme o programovou pestrost, ale dobré víme, že nemůžeme docílit toho, aby se dělalo všechno se stejným efektem a navíc stejně dlouho. Básni bude vždy méně než cyklistiky. Hudební vzdělanosti se nedocílí poslechem Brahmsových varhanních skladeb. Výcvik v orientačním běhu bude pravděpodobně komplexnější než výklad o současných trendech ve světové kinematografii, už z toho důvodu, že každě opomenutí skutečnosti má za následek nesmírný chaos.
24. Musíme umět rozlišit, kdy vrcholi nějaká fáze výchovného procesu a kdy celý proces kulminuje, kdy se odkryvá celý smysl akce.
- ... a triky
- I v takové dramaturgii, o jaké jsme pojednali, lze pracovat s triky. Jak je uvedeno v Bečkově slovníku synonym a frazeologismů, je trik něco jako eskamotáž, kejkla, les, úskok, obratné či vtipné řešení. Nám pochopitelně nejde o nějaké pletichy a intriky, spiše o jakési inteligentní eskomotéřství, o zvýšení přitažlivosti té či oné situace, o atmosféru tak trochu Faustovskou, plnou náznaků a tvorících se představ. Prostě o malá, ale účinná kouzla, jimiž se dosahují produkce libých emoci. Neznáme jich prozatím mnoho, ale těch pár postačí k tomu, abychom si vespolek udělali dobré. A pak: na ty další přijdeme postupně sami.
- Kouzlo pojmenování**
- „Jsem člověk poetický a kdykoliv můj nápis JAMAICA, pozastavím se a zasmím. A jeví se mi ostrov v pastelových barvách, kde mezi haluzemi palem přelétají ptáci duhových odstínů a kde domorodci tráví čas láskou, písničemi, tancem a rozkošným lenošením. Bílé lodi majeji jeho břehy a bili ptáci je provázejí. Džungle vydechuje omamné vůně exotických květů a stmívání jsou tu fialová...“, praví Horníček a ani neví, jak se nám hej přiznání hodí. Slova vyvolávají představy. Některé představy jsou pak tak lákavé, že vyvolávají snění ve bdění. Člověk jak si tak sní, tak zčistajasna začne toužit po tom, aby se sny staly skutečností, aby už už byl TAM, aby se TO stalo a sen se naplnil. Taky se může svými představami jen tak kochat. Prostě se potěšit a pak už myslat zase na něco jiného.
- Některá slova jsou fascinující: Šangri-la, lásky, smrt... Jína odpuzujíci. Všechna slova mají své vlastní dušičky a mohou člověkem různě pohybovat. Tohle víme a malinko, maloučko toho využíváme. Když uvažujeme o názvu nějakého programu, hledáme právě fascinující a jinak přitažlivá slova. Různě je spájíme a páříme. Zacházíme s nimi jako pražský podnik na plakátech propagujících nejrůznější filmy. Opatřujeme je většinou podtitulky. Název musí být okořeněný, podtitulek lákavý, vzušující... Ale budeme konkrétní: program se řekněme nazývá MALE NASTROTI a v podtitulku má vepsáno: různé lotroviny pro potěchu ducha i těla, taky jednoduché a časově nenáročné zkoušky, při nichž se divákům mohou potkat bránice. Jindy se jmenuje JIŘÍ SUCHÝ a v podtitulku nemá nic. Proč laky. Někdy název působí přímo tajemně a podtitulek senzačně - FORT FRONENAC. La Salle uměl nejenom snít; hleděl bystrým zrakem do světa a podmaňoval si jej silnou paží a nezložnou vůlí. Předložil králi smělý plán: na svůj náklad vystaví řetěz fortů podél Velkých jezer až k samé řece Mississippi, jestliže mu král předtím usnadní získání prostředků na tento účel a odevzdá mu do nájmu nedávno postavený fort Frontenac na jezeře Ontario a propůjčí mu zároveň výhradní právo obchodovat kožkami v okolních lesích.

- kdy začneme promýšlet, čím naplníme čas mezi začátkem a koncem a čím se přitom budeme řídit. V takových chvílích radíme: říďte se všim, zejména pak kalendářem /každý týden má středu, ale hlavně sobotu a neděli.../, hodinkami /někdy se musí spát, jist a konat očista.../ a jidelním listkem z hotelů kategorie LUX. Všimejte si, jak takový listek je pestrý a jaký v něm vládne rád. Typické je to zejména pro oběd: napřed přijde aperitiv, pak předkrm, teplá polévka, hlavní jídlo + príloha, malé pivo nebo chlazená coca cola, nakonec zmrzlina, zákusek a káva. Pak už se nezdružuje a hodíte to na papír. A propos : **varietes delectac / změna těší, střídání bavi, rozmanitost působi libé, metabolé panton glyky / každá změna je sladká! .**
11. Na zdech Apollónova chrámu v Delfách jsme mohli číst: méden agan /všechno s mirou/. Tato moudrost, ověřená staletimi, stále platí.
12. Spánek je nejen jedním z programových zdrojů /stejně jako turistiká/, ale rovněž požehnaným stavem. Neumíme ho nahradit a většinou se nám nevyplaci, když se o to pokoušíme. V antice byl spánek bohem. Rekové mu říkali HYPNOS. Byl vyobrazován jako okřídlený jinoch s makovicemi v rukou. Chodival každé noci se svou makou NYX po zemi a po moři, vše živé uspával a přinášel sny... Noc je období, kdy je relativní tma, relativní klid a kdy dochází k relativnímu zapomnění. Avšak na našich akcích se noc vždy nějak více rozpíná. Nesmíme dopustit, že noc nebude obdobím klidu a volnosti /výjimky se samozřejmě povolují/, nýbrž jen černým opakováním bílého.
13. Každý program oslovuje jinak a zanechává jiné dojmy. Těžko se nám odhaduje, koho nakonec oslovi a o koho vůbec nezavadí. Nejsme schopni nic zajistit předem, leda vhodnou mistnost, pohodlné sezení, kvalitního protagonisty nebo dilo vzácné kvality. Felliniho Amarcord uvádí jedny do extáze, druhé do stavu totální otrávenosti a vůbec nezáleží na tom, jedná-li se o dilo vpravdě umělecké, myšlenkově bohaté a i jinak podařené. Rozhodující je, kdo jsou JEDNI a kdo DRUZI, na co jsou citliví a na co ne, čím si „dělají dobré“, s čím se v životě potkali a kdo jim co vysvětlil.
14. S programy můžeme občas nakládat jako s hokejovými hráči: po určitém čase je střídat nebo nahrazovat jinými, formovat silnější sestavy. Třeba tehdy, když nám začne horempádem „utikat atmosféra“ a na programu je jako naschvál BUNCHUM aneb vše o kávě. Nebo tehdy, když se nám sice daří, ale pořád to nonč ono: nás vlak jede pomalu, co chvíli se loundá a nemůže nabrat solidní tempo.
15. Prostory se v našem případě zaplňuji nejen věcmi, ale především lidmi. Jejich věk je různý, stejně jako jsou rozdílné jejich potřeby a zájmy. Měli bychom s tím kalkulovat. Fotografové tvrdí: kdo chce udělat dobrou fotografiю, musí se důkladně seznámit s tím, co chce fotografovat.
16. V běžném životě je normální, že řezník, který „boural“ do čtyř hodin odpoledne maso, odloží pracovní kroj a opustí jatka, se stavá mužem na ulici, ustáleným v určitém profesionálním nevidění a neslyšení, jež je ostře delimitováno zdmi jatek, tudiž připraveným shlednout od půl šesté Zeffirelliho filmové melodrama Romeo a Julie a mit z toho potěšení. V běžném životě je vůbec mnoho zdánlivých protismyslostí budicích dojem neuspředělnosti, neladu, zvule a nevůle. Taky necitu a nevzdělanost. Mnohé však mají svou logiku. Jen ji postrehnout. Chce to trochu fantazie. A ještě otázka: myslíte si, že po vyslechnutí Verdiho Aidy nám bude chutnat tlačenka s cibuli?
17. To, že se mezi programy objevují různě dlouhé pauzy, odmlky nenaplněné řízenou činností, má svůj důvod. Úmyslně zpomalený, do krajinoty zadržovaný rytmus totiž podtrhuje závažnost dějů - nepřipustit, abychom se rychle a „lacino“ zbavili otřesu a dojetí.
18. Zahájení akce nechť připomíná rozlet letadel s kolmým startem. Závér ať je pak happy endem, symfonii, lahodnou, povznašející směsi nejrůznějších programů.
19. Ne všechno se dá plánovat. Například sborový zpěv. Představa, že bychom měli zpívat podle scénáře, to jest každý den večer od půl osmé do osmi, je víc jak děsilá. Kouzlo některých činností totiž spočívá v jejich nepravidelném a živelném provozování.
20. Má-li nějaký program účastníka překvapit, nadchnout, musí to udělat jedině nečekanosti, jakousi „dramatický přepojatou podivnosti situace“, stejně jako to dělá obraz. Jak tvrdí Bauch, „bláznivost má v sobě něco z nezkažené dětské fantazie a zároveň je vždycky trochu ohromující“.
21. Není prostě pravda, že by tataž hra vyvolávala vždycky tytéž libé pocity a stejně chování. Spiše je pravda, že po každé vyvolává jiné. A to i v tom případě, že se sejdou tytéž osoby.
22. Můžeme zařazovat programy již vyzkoušené a všelijak prověřené, stejně jako programy různě upravené nebo úplně nové. Na vzhledem poměru vůbec nezáleží. Jsou-li nové nápady, ať se realizují. Pokud nejsou, měly by se doložit.
23. Při výběru jednotlivých aktivit čerpáme z hry ze čtyř programových zdrojů. Přitom prosazujeme určitou harmonii mezi aktivitami burcujičími tělo a zlepšujícími duši. Usilujeme o programovou pestrost, ale dobře víme, že nemůžeme docilit toho, aby se dělalo všechno se stejným efektem a navíc stejně dlouho. Básní bude vždy méně než cyklistiky. Hudební vzdělanosti se nedocílí poslechem Brahmsových varhanních skladeb. Výcvik vorientačním běhu bude pravděpodobně komplexnější než výklad o současných trendech ve světové kinematografii, už z toho důvodu, že každě opomenutí skutečnosti má za následek nesmirný chaos.
24. Musíme umět rozlišit, kdy vrcholi nějaká fáze výchovného procesu a kdy celý proces kulminuje, kdy se odkrývá celý smysl akce.
- ... a triky
- I v takové dramaturgii, o jaké jsme pojednali, lze pracovat s triky. Jak jest uvedeno v Beckově slovníku synonym a frazeologismů, je trik něco jako eskomotáz, kejkle, lešt, úskok, obratné či vtipné řešení. Nám pochopitelně nejde o nějaké pletichy a intriky, spíše o jakési inteligentní eskomotérství, o zvýšení přitažlivosti té či oné situace, o atmosféru tak trochu Faustovskou, plnou náznaků a tvorících se představ. Prostě o malá, ale účinná kouzla, jimiž se dosahují produkce libých emoci. Neznáme jich prozatím mnoho, ale těch pár postačí k tomu, abychom si vespolek udělali dobré. A pak: na ty další přijdeme postupně sami.
- Kouzlo pojmenování**
- Jsem člověk poetický a kdykoliv mijim nápis JAMAICA, pozastavim se a zasmím. A jevi se mi ostrov v pastelových barvách, kde mezi haluzemi palem přelétají ptáci duhových odstínů a kde domorodci tráví čas laškou, písňemi, tancem a rozkošným lenošením. Bílé lodě mijeji jeho břehy a bíli ptáci je provázejí. Džungle vydechuje omamné vůně exotických květů a stmívání jsou tu fialová..., praví Horníček a ani nevi, jak se nám jeho přiznání hodí. Slova vyvolávají představy. Některé představy jsou pak tak lákavé, že vyvolávají snění ve bdění. Člověk jak si tak sní, tak zčistajasna začne toužit po tom, aby se sny staly skutečností, aby už už byl TAM, aby se TO stalo a sen se naplnil. Taky se může svými představami jen tak kochat. Prostě se potěšit a pak už myslat zase na něco jiného.
- Některá slova jsou fascinující: Sangri-la, lásky, smrt... Jína odpuzující. Všechna slova mají své vlastní dušičky a mohou člověkem různě pohybovat. Tohle víme a malinko, maloučko toho využíváme. Když uvažujeme o názvu nějakého programu, hledáme právě fascinující a jinak přitažlivá slova. Různě je spájíme a páříme. Zacházíme s nimi jako pražský podnik na plakátech propagujících nejrůznější filmy. Opatřujeme je většinou podtitulky. Název musí být okořeněný, podtitulek lákavý, vzušující... Ale budíme konkrétně: program se řekněme nazývá **MALE NÁSILNOSTI** a v podtitulu má vepsáno: různé lotroviny pro potěchu ducha i těla, taky jednoduché a časově nenáročné zkoušky, při nichž se divákům mohou potrhat bránice. Jindy se jmenuje **JIRÍ SUCHÝ** a v podtitulu nemá nic. Proč taky.
- Někdy název působí přímo tajemně a podtitulek senzačně - **FORT FRONTEENAC**. La Salle uměl nejenom snít, hleděl bystrým zrakem do světa a podmaňoval si jej silnou paží a nezložnou vůli. Předložil králi smělý plán: na svůj náklad vystaví řetěz fortů podél Velkých jezer až k samé rece Mississippi, jestliže mu král předtím usnadní získání prostředků na tento účel a odevzdá mu do nájmu nedávno postavený fort Frontenac na jezeře Ontario a propůjčí mu zároveň výhradní právo obchodovat kozkami v okolních lesích.

ECCE PROJEKT

Po letech hledání a zkoušení je na světě konečně něco, co může být považováno za přínosné, nosné a přenosné. Zrodil se PROJEKT STŘEDOŠKOLSKÉHO TÁBORA SSM. Je namísto ptát se, proč vlastně vznikl, komu je určen a kdo s ním bude mít zase spoustu práce a také problémů, které zákonitě vznikají všude, kde se něco DĚLÁ a nad něm PŘEMYŠLÍ.

Na začátku byl nápad a po něm PRÁZDNINY. Psal se rok 1978 a na Lipnici přijelo 17 studentů středních škol a 8 učňů. Osmiměsíční příprava šestidenního týmu vyvrcholila sedmidenní akcí, která pro jedny znamenala přiležitost prožít nezvykle náročné prázdninové opojení, pro druhé pak týden napětí a soustředěné práce. Jak to dopadlo? Nutno podotknout, že úspěch se častočně předpokládal - a byl potvrzen. Ostatně, není to nic divného, protože specializovaných, atraktivních a důkladně připravovaných prázdninových akcí pro středoškoláky je ostudně málo.

K VĚCI

Za pět let usilování nashromáždila Prázdninová škola bohatý materiál, objemnou sumu poznání a zkušeností a rovněž mnoho talentovaných spolupracovníků. Je logické, že by bylo nezdopovědné nechat tohle všechno plavat. Bylo by to dokonce trestuhodné mrhání prostředky, lidským umem, iniciativou a důvěrou všech, jimž není lhůtejší autorita a prestiž SSM mezi mladými lidmi.

Nabídka modelového prázdninového projektu je určena VSEM: komisím TBV OV a KV SSM, školám, celoškolským organizacím, všem schopným a dynamickým organizátorům, nadšencům, mecenášům a buditelům.

1. Základní zaměření

Modelový prázdninový projekt pro středoškolskou mládež vznikl na základě snažby o prohloubení a rozšíření širokého spektra činnosti, souvisejících s aktivním trávením volného času v přírodě. Snažou je, aby se tyto moderní formy pobytu v přírodě staly samozřejmou součástí obsahově náplně činnosti svařáckých organizací v době víkendů a prázdnin, iž aby takto zaměřená a nabízená činnost poskytovala dostatek prostoru k rozvoji osobnosti - ve smyslu fyziologickém, psychologickém, etickém, zdravotním, charakterovém, poznávacím, světonázorovém apod.

2. Zdrojový frekventant aneb co to je středoškolák

Projekt je určen středoškolské mládeži různého zaměření - ve věku od 16 do 18 let. Počet 26 - 28 plus 6 náhradníků. Je to obtížná věková kategorie, rodiče i pedagogové vědějí své.

Kdekoliv se snaží shrnout životní situaci dospívajícího člověka do několika kategorických tezí. Tak jednoduché to zase není. Pro naše potřeby stačí vědět určité minimum, ale bylo by chybou, kdyby naše vědění na tomto stupni ustínulo.

ECCE PROJEKT

Vézme, že...

- dospívající mladý člověk již nechce být dítětem, avšak netuší, že nemůže být a neumí být dospělým,
- chce poznávat a učit se z vlastní činnosti, zkušenosti odjinud neakceptuje, touží neustále zjišťovat, kdo je a kým by mohl být, na co stačí a za jakých podmínek,
- cílí se dobré v kolektivu vrstevníků, zvláště tehdy, jestliže je teprve poznává - vesměs cílí naléhavou potřebu poměřit s ostatními své síly a schopnosti, zaujmout určitou pozici v dané společnosti,
- chce především soutěžit a je potřeba naučit ho spolupracovat,
- prahne po vědění, touží poznat svět a snaží se mu meromoci porozumět, což s sebou často nese pocity nedostatečnosti, neschopnosti, méněcenosti,
- touží po diskusi, ale umí otázky spíše klást než na ně odpovídat,
- prázdniny pro něj plní dvojí funkci: odpočinkovou a emocionální, tj. touží zapomenout na veškeré pracovní a studijní povinnosti a zároveň potřebuje nabírat nové vědění, zážitky, poznání, doslova prahne po kladných emocích,
- ač si to mnohdy dostatečně neuvědomuje, volný čas pro něho nepřestává být časem růstu, zdokonalování, ztvárnování, tedy i socializace,
- jelikož prožívá období tvorby názorových postojů a charakteru, jeho minění a postoje jsou kritická a nesmiřitelná, zejména při hodnocení generace dospělých,
- zajímá se intenzivně o čítáky z oblasti sexuality, přátelství a kamarádství je pro něho nezastupitelnou hodnotou.

Můžeme tedy předpokládat, že se na každou podobnou akci zákonitě vytvoří pestrá společnost, jakési klubko lidských vztahů, sešlost, která potřebuje uplatnit své mnohostranné zájmy a provokovat tvrdosíjnými nezájmy. Je vždy nesmírně cenné snažit se do tohoto zvláštního světa proniknout, porozmět mu. Doporučuje se parádní zastoupení chlapců a dívek.

3. Programový koktejl

Léta praxe ukázala, že jsou programové oblasti, které se tradičně těší neochvějnemu zájmu. Tyto oblasti dosti logicky vyplývají ze zájmu a potřeb typických pro tuhá věkovou kategorii, tak jak byly zhruba nastíněny výše.

Dnes je možno říci s obecnou platnosťí, že největšího úspěchu dosahují:
a) programy umožňující proniknout do tajemství dosud nepoznaných nebo málo využívaných schopností /Finská stezka, sláňování, softball/;

b) programy vystavěné na vzájemném soupeření dvojic i více skupin, ať už jsou to málo strukturované hry, pohybové hry anebo kolektivní sporty /Eldorado, 93, Závod Sydney Pollacka, Hoganův závod, Rodenův závod, Cesta na severozápad/;

c) programy diskusní a s psychologickým podtextem, umožňující vzájemné poznání, jakousi exkurzi do myšlenkového světa druhých a také zjištění, jak nás vidí ti druzi /Margareta, Hrnčíkána, Sociodrama/;

d) programy vzdělávací, především be-

sedy, portréty zajímavých lidí se zaměřením na kulturu, umění, filozofii /Felliniho svět, portrét Antonionho, Holubovo vyprávění o Americe a poezii, Birgusovo filozofování nad fotografiemi/;

e) programy volnějšího rázu, umožňující couvat se krajem ve skupině i ve dvojici, lábotit pod širým nebem, rozmlouvat o věcm možném, snít a pobrušovat u večerního ohně, připravovat jídlo z vlastních zásob a vlastními silami ... /Lipnická alias Česká čítanka, Vigilie, Spanilá Izda, Chválá českého venkova/.

Programový koktejl se michá dle zákonů dramaturgie, která vlastně představuje umění namíchat z různých programových zdrojů takovou směs, že by jiskřila, přitahovala nejen zájem účastníka, ale plnila též záměry a cíle akce, a to v pravou chvíli, neboť mistrovství spočívá ve volbě správné hodiny, správného dne i správné kombinace, s přihlédnutím k možnostem, atmosfére, místu konání i složení kolektivu.

DOPORUČENÝ PROGRAM

miniškoly sportu: softball, horolezení, orientační běh, vodáctví, plavání; táborské formy: minikurzy v zacházení s náradím a materiálem, táborské minimum /loheň, hvězdy, vaření/, prolínání táborských forem do dalších pořadů /hry, závody aj./;

zájmové umělecké činnosti: diskusní večery, Sociodrama, Margareta, profily osobnosti, sborový zpěv aj.; Finská stezka, 93, 7 x 7, Targa Florio, Běží ti čas, Taneční maratón, Invaze aj.

4. Organizační zabezpečení tábora

Jedním ze základních předpokladů úspěchu je včasné zahájení přípravy:

a) výběrování místa konání;

b) stanovení rozpočtu;

c) sestavení týmu;

d) vypracování ideového záměru;

e) propagace;

f) poslední pokyny.

ad a) Místo, kde složit cca 30 hlav

Znalost prostředí, kde se bude tábor konat, je nesmírně důležitá. Nejdříve jen o to vědět, kde se bude spát, kde jist a kam chodit na záchod. Instruktorský tým musí ještě před započetím tábora vědět, do jakého prostředí, do jakých přírodních podmínek zasadí svůj pro-

gramový scénář. Projekt je akcí pobytovou. Znalost podmínek pobytu, materiálního vybavení, to vše může úroveň akce ve značné míře ovlivnit.

Jak místo vytipovat:

- vhodnými objekty mohou být:
 - a/ běžné prostory veřejného zařízení, vnitřní i jscou objekty s menší kapacitou, v tomto případě je nutno zajistit objednávku u cestovní kanceláře, a to s dostatečným předstihem,
 - b/ objekty patřící podnikům/chaty, chalupy, závody, tábory apod./,
 - c/ tělocvičny, saly kulturních středisek ijen v malých osadách, zde je nutno zabezpečit oddělení centrální místnosti od prostoru určeného na spaní,
 - d/ objekty lesních správ,
 - e/ stávající turistické základny a jiná zařízení SSM,
- tábor by měl být především situován do hodnotného přírodního prostředí, které zahrnuje komplex voda - les - krajina, měl by být relativně izolovan od vnějších vlivů /kolektiv tábora tvoří navenek uzavřenou skupinu a přítomnost cizích osob narušuje program /přitom by však měla být zajistěna dobrá komunikace s okolním světem v případě nouze /úraz, požár apod/;
- vybavení: pevný objekt vyžaduje centrální místnost, kde budou probíhat společné pořady a která může být využita i jako jídelna. Vlastní ubytování může být i mimo objekt, postačí i prosté chatky, staný apod. Nezbytné je alespoň minimální hygienické vybavení - záchody, umyvadla s tekoucí vodou, popř. sprchy. V této souvislosti je namísto připomenout, že je nezbytné v každém případě žádat o vyřízení formalit s příslušnou hygienickou stanicí /OHEŠ/.

Pro stanový tábor bude výhodnější ubytování ve stabilních stanech na podsadách, nicméně i zde je potřeba pamatovat na nezbytnou existenci centrální „shromažďovací“ místnosti /srub, chata nebo alespoň velký vojenský stan/. Problémy zde činní zařízení kuchyně - nevhodnější jsou kamna s pláty, v krajním případě postačí „polní kamna“. I zde je nutno zajistit minimální hygienické ochranné prostředky /chlorové vápno/, zajistit prověření zdroje pitné vody. Po schválení mista konání zajistíme potřebné formality, jako je povolení od MNV, VB, Lesní správy apod.

ad b) Co pohliti rozpočet

Rozpočet je nutno provést předem a s dostatečnou odpovědností. Na jeho základě je možné jednat o případných dotacích a následně pak vypočítat celkovou výši účastnického poplatku. Rozpočet musí být schválen pořadající složkou, již je po skončení akce náležitě vyučovat. Všechny výdaje musí být podloženy platnými doklady, resp. způsobem, který dohodneme předem: např. dva podpisy účastníků při nákupu od soukromníků. Při nákupu za hotové je možno předkládat účty jen do výše 200 Kčs.

Jednotlivé položky rozpočtu:

stravné - vedení tábora zabezpečuje zásobování potravinami v odpovídajícím množství a kvalitě, dohliží na

sestavování jídelníčku, kontroluje dodávkové listy a kalkulace, práci kuchařů. Pokud je stravování zajištěno ze strany majitele objektu, je dáná rozpočtová částka na den a osobu, která představuje cca 35 Kčs /nezapočítává se plát kuchařů, pronájem kuchyně atd. - pouze vlastní potraviny/;

cestovné - patří sem především cestovní náklady instruktora, pozvaných lektorů či hostů, možno zvážit, zda se zahrne i dotaci k cestovnému účastníků. POZOR: při cestách vlastním autem - musí být předem schváleny! Pro společné cesty lze využít slev na dráze /50%, pokud je pořadatelem škola, 20%, pokud je pořadatelem SSM - existuje na to zvláštní formulář, informace podá ČSD/;

odměny - spadají sem odměny instruktorskému týmu, pozvaným externím lektorem; kuchařům /event. dalšímu technickému personálu/;

jiné služby - nutno zahrnout pronájem materiálu, částky za společné vstupné a řadu dalších položek za placené služby a potřeby vyplývající z programu akce;

ceny a jiné odměny - např. diplomy, knihy, medaile atp.;

propagace - náklady za tisk propagacních materiálů /plakáty, fotografie aj./; různé - drobné výdaje /drobné provozní pomůcky a potřeby, jako psací a kreslicí potřeby, papír apod./.

ad c) Dobře sehrané vedení

Optimální složení vedení tábora tvoří šestičlenný tým. Vzhledem ke známé náročnosti, a to po stránce organizační, fyzické i psychické, se vyplatí sestavit tým zě zkušených lidí, kteří spolu dokáží vytvořit dobré kooperující kolektiv. Každý z nich musí bezpodmínečně ovládat jak prvky „všeobecného instruktorského mistrovství“, tak i zvolenou oblast, v níž bude působit jako specialista. Osvědčilo se dělení podle programových zdrojů. Život instruktora je nlehký, jelikož musí zvládat nespočet rolí a roliček, mž. se podílí na propagaci akce,

na tvorbě ideového záměru, na výběru účastníků, na přípravě scénáře a jeho realizaci, na zhodnocení celé akce a na tvorbě závěrečné zprávy.

Instruktor musí být především schopen všeho. Potom zejména:

- uvažuje v pedagogických kategoriích,
- tj. je schopen podřídit veškeré své počínání a zájem zcela racionalnímu záměru, sloužit pedagogickému dopadu;

- vybírá program a včleňuje ho do celku dle dramaturgických zásad, zcela v duchu cílů tábora, s přihlédnutím k respektování fyzické zdatnosti a mentální výspělosti účastníků;

- podílí se na zevrubné přípravě programové složky tábora, která by měla být v maximální možné míře soustředěna do přípravné fáze, což pak umožňuje v průběhu samého tábora vystupovat promyšleně, moudře a bez zmatků, na akce samé se připoštějí jen drobné úpravy;

- věnuje pozornost kvalitní organizaci chodu tábora, platí zde totéž, co pro

oblast programovou. Průběh akce by neměl být narušován organizačními zmatky způsobenými nedostatečnou přípravou: v této fázi se věnuje organizaci jen v míře nezbytně nutné pro hladký chod tábora;

- spoluvtváří atmosféru tábora. Ta ve velké míře závisí na mnoha faktorech: režim tábora /míra zatižení/, kvalita prostředí, úroveň organizace, počasi, mimofádné události, vztahy mezi lidmi, společné zážitky, ceremoniály /uvítání, vyhlašování vítězů soutěží, důležité maličkosti/oslava narozenin, protepleni interiéru společné místnosti výtvarnou úpravou/ atp. Osobnost instruktora je jedním z nejdůležitějších faktorů vytvářejících celkovou náladu na akci. Na každém instruktorkovi závisí, jak bude kolektiv srůstat, vytvořit-li se ovzduší spontánnosti, vzájemného respektování atp.;

- spolupracuje s týmem: týmová práce vyžaduje vzájemné doplňování se při různých činnostech, spolehlivost, vysokou odbornost ve svěřených programových oblastech /např. alespoň dva instruktorki by měly mit potřebné znalosti z oblasti první pomoci - měli by ji být schopni poskytnout bez váhání, udržovali lékárničku, evidovali úrazy aj./.

Osvědčilo se každodenní závěrečné hodnocení dne, a to vždy večer, po skončení programu, spojené s přípravou na další den /rozdělení služeb, zodpovědností aj./.

Z hlediska vedoucího instruktora se doporučuje řídit tým spíše demokraticky než autoritativně.

ad d) Jak sprádat osnovu

Včasným zahájením příprav se myslí i včasné vypracování ideového záměru a časového harmonogramu. Ideový záměr by měl obsahovat a charakterizovat nejdůležitější uzlové body akce. Jeho vypracování by nemělo být považováno za formální záležitost. Je ověřeno, že právě nad vytvářením ideového záměru dochází k intenzívní práci /mž. vzniká celková podoba akce. Ideový záměr má tyto části:

- časové vymezení akce a složení instruktorského týmu;
 - charakteristika účastníka akce, kritéria pro jeho výběr;
 - charakteristika výchovných cílů /tj. záměr akce/;
 - dramaturgie akce;
 - program, tj. programové zdroje, premiéry apd.;
 - instruktorská práce;
 - využití absolventů /např. pro práci v PO SSM, ZO SSM apod./;
 - zhodnocení poznatků z průběhu /je součástí závěrečné zprávy/;
 - hlavní úkoly akce /formy plnění atp./.
- Harmonogram úkolů by měl obsahovat hlavní body organizačního zajištění tábora, termín plnění a zodpovědnost za plnění. Obvykle obsahuje:
- termín zahájení propagace;
 - termín rozesílání informací a přihlášek;
 - termín vypracování ideového záměru;
 - termín zpracování definitivního rozpočtu;
 - termín posouzení scénáře;
 - termín uzávěrky přihlášek;
 - termín ukončení výběru účastníků;

- termín vyrozumění zařazených účastníků;
- termín rozeslání žádostí o uvolnění zaměstnancům všech pracujících extenzistů a instruktörů;
- termín definitivní verze scénáře;
- termín rozeslání posledních pokynů účastníkům.

ad e) I bez Čedoku za hráčce všechny dny

Propagace akce je úkol naléhavý a často zanedbávaný. Dobře volená forma propagace může akci zpopularizovat do té míry, že nastane problém s invazí přihlášek. V opačném případě vznikne problém, jak tábor naplnit.

Propagaci lze obecně vést po třech liniích:

1/ pořadatelský tým pověřený propagací kampaní využije pravidelných schůzek představitelů SSM vybraných škol ve zvolené oblasti /předseda ČSV SSM/ a seznámí je - nikoliv suchopárně - se svým záměrem, snahu je, aby informace dokázala zaujmout;

2/ požadatelský tým se vypraví za připadnými účastníky osobně /navštíví školu, učiliště, zevrubně pohovoří o podstatě tábora, jeho programu, náročnosti, přitažlivosti, podmínkách výběrového řízení atp.;

3/ požadatelský tým se vypraví za ochotníky lidmi, kteří působí v dostupných masově komunikačních prostředcích, a získá je pro praktickou pomoc své myšlenky.

Propagaci je nutno zahájit současně s vypracováním ideového záměru, tj. co nejdříve, a využít skutečné VŠECH možnosti. Odměnu pak bude dostačující počet přihlášek, který umožní vedoucímu týmu klidný spánek a jistotu, že lidé BUDOU!

ad f) Poslední pokyny

Budou se týkat materiálního vybavení. Vycházíme-li z optimálního počtu 28 účastníků v předpokládaném věku 16-18 let, můžeme doporučit následující vybavení /první číslo reprezentuje nezbytné množství, druhé pak optimální stav/:

jízdni kola	0	15	soft rukavice	5	12
magnetofon	1	1	soft maska	1	1
kajak	1	4	soft pásky	2	6
pádla	3	12	soft míče	2	12
vodní brýle	0	15	pásnice	0	1
potoploutve	0	15	psací stroj	0	1
šnoroch	0	15	sekery	3	5
horo lana			pily	2	5
min. 40	4	8	diaprojektor	1	1
smyčky	15	30	zesilovač	0	1
mikrofon	0	1	špendlíky		
prodložka	1	1	/krab/	1	5
repro bedny	1	2	tvrdočtvrtky	0	50
kytara	1	4	busola	15	35
mag. pásek	1	5	mapa	~	
krep. papír	5	10	/orient/	15	36
krídla	0	20	stopky	1	2
náplňáčky			spaci pytle	0	35
/krab/	1	2	kotliky /31/	3	5
fixy /sada/	1	2	kotliky /51/	5	10
sít'			karabiny	3	10
odbíjená	0	1	švihadla	15	35

mič-			provaz
odbíjená	1	3	100 m
mič-kopaná	1	3	lopatka
smeták	1	2	1
			5

5. Literatura

Doporučujeme zde především literaturu, která se týká zkušeností přímo z Prázdninové školy nebo přináší programové zdroje /hry, sporty/. Je to především:

BAKALÁŘ, E.: I dospělí si mohou hrát, Pressfoto 1976

Moderní společenské hry s psychologickou tematikou, Mladá fronta 1980

GINTEL, A. a kol.: Prázdniny v pohybu, Mladá fronta 1980 a zvláště nové doplněné vydání připravované na rok 1983

METODICKÉ LISTY pro TVB činnost č. 1/80 a 2/81, přip. 1982

PTÁČEK, A.: Homo ludens, CKM SSM Ostrava

V uvedených titulech najdete četné rády k problematice pedagogického a psychologického působení, informace o zkušenostech z pořádání prázdninových akcí, a to nejen pro středoškoláky, ale i soubor námětů a použitelného metodického materiálu k některým programovým oblastem, zejména k hrám a kulturním pořadům /viz Lipnický zlatý fond her a Banka kulturních pokladů/.

Petr Bodlák, Lida Blanářová a kol.

PŘEZŮVKY DO LESA a nebo LESNÍ ZÁKON

Neznalost zákonů neomlouvá. Každý to ví, ále pramálo lidí zajímá, že takový nákup v samoobsluze vlastně představuje uzevření smlouvy o prodeji zboží v obchodě s organizací poskytující služby podle čtvrté části občanského zákoníku. Proč taky... Nezajímá je to až do chvíle, kdy se postavení kupujícího radikálně změní. Daje tomu výjde předpis, který nářídí, že se od 1. ledna musí každý zákazník přezout před vchodem do prodejny do bačků. Reakce se dostaví ihned: Co je to za předpis? Co vlastně mimo přezůvek nazývá? Jsou ty papuče skutečně nutné?

Není pak divu, že se všichni, kdo léta jezdí do gřiody, živě zajímají o předpis, který jim nařídil „přezůvky“ do lesa. Je jim podle všeobecného mínění nový lesní zákon.

ULOŽTE SI DO PAMĚTI

Pro pobyt v přírodě pochopitelně nestačí znát jen tento zákon. Chování v přírodě upravuje spousta právních předpisů, jako např. zákon č. 40/1956 Sb. o ochraně přírody, zákon č. 23/1962 Sb. o myslivosti, zákon č. 138/1973 Sb. o vodách atd., vše doplněno prováděčními a souvisejícími vyhláškami, přičemž je třeba mít na zřeteli i další předpisy, jako trestní zákon, zákon č. 150/1969 Sb. o přečinech, zákon č. 60/1961 Sb. ve znění doplníků o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku - zvaný přestupkový zákon - a v podstatě i další právní normy upravující naše chování.

Přeč však naše kroky povedou nejčastěji asi do lesa a mohou bychom tedy znát to hlavní ze zákona č. 61/1977 Sb. o lesích a zákona ČNR č. 96/1977 Sb. o hospodaření v lesích a státní správě lesního hospodářství. Pozdě bychom pak bycha honili.

JAK SE POZNÁ LES

Než se začneme zajímat o to, jak se chovat v lese, je zapotřebí vyřešit zapotřebou otázku, co to vlastně je LES. Tu totiž zákon neřeší. Vymezuje pouze pojem lesního fondu jakožto pozemků náležejících do lesního půdního fondu a lesní dřeviny na nich.

Do lesního půdního fondu přitom patří pozemky určené k plnění funkci lesů, a to jednak pozemky porostlé lesními dřevinami nebolesni porosty a pozemky, na nichž byly tyto porosty dučasné odstraněny /aby byly obnoveny či aby na nich vznikly lesní školky, případně semenné plantáže/, jednak pozemky bez lesních porostů sloužící jakožto nepostradatelné pro lesní hospodařství /průseky, lesní cesty a podobně/ a také pozemky nad horní hranicí stromové vegetace ve vysokohorských oblastech, mimo pozemky zastavěné a přístupové cesty k nim.

Za lesní mohou být prohlášeny též pozemky, které lze nejhospodárněji využít k zalesnění, ty, které mají být za lesnění například z vodohospodářských, půdopochranných, zdravotních, rekreačních nebo estetických důvodů,

a ty, které sice zalesněny nejsou, ale nacházejí se uvnitř lesů: paseky, mytiny.

Poněkud obsáhlé, že? Les však zahrnuje i ostatní porosty, nejen lesní dřeviny, ale také ty, co nesou lesní plody, zahrnuje skály a balvany, tuné a jiné přírodní úkazy. Přestože určujícím znakem lesa zůstávají dřeviny stromovitého vzrůstu, funkce lesa jakožto producenta dřevní hmoty NENÍ JIŽ v zákoně uvedena NA PRVNÍM MÍSTĚ. Naopak se zdůrazňuje význam lesa jako jednoho ze ZÁKLADNÍCH KOMPONENTŮ TVOŘBY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.

ROZMLOVÁNÍ SE ZÁKONEM

Co tedy ustanovení § 18 zákona číslo 96/1977 Sb. zakazuje /národní výbor může k témtozákazům povolit vyjimky/:

a) rozdělávat ohně a lábotit mimo výhrazená místa a v době zvýšeného nebezpečí vzniku požáru i kouřit;

b) výjedlat a stát s motorovými vozidly;

c) pěst dobytek a umožňovat mu výběh do lesa;

d) zakládat skládky, znečišťovat les odpady a odpady;

e) provádět terční upravy, stavět ploty a chodníky;

f) rušit klid a ticho;

g) narušovat půdní kryt;

h) vstupovat do lesních školek a oplotených míst;

i) těžit stromy a keře.

Milovníci přírody a jiní dychtivci jsou tedy postaveni před fakt, že sice smějí do lesa vstupovat, sbírat maliny,

hřibky a kleti, nesměj si však na tomto kleti připravit z dotyčných hřibků praženici, pokud k tomu nenašel žádat vyhrazené místo. Stejně tak nesměj mimo vyhrazené místo tábortit.

Oproti dřívějším STANOVÁNÍM nový zákon o TÁBOŘENÍ, kterýto termín však nikde nedefinuje. Zřejmě to bude pojem širší a zdá se, že k tomu, aby se člověk UTÁBORIL, není třeba vždy stavět stan.

Pro pionýrské táborské oddíly, turisty, příznivce moderních forem pobytu v přírodě i pro trampy tak vznikla shora zmíněná bačkorova situace. Může se to jevit jako nechtná pohroma pro ty, kteří se v lese vždycky chovali slušně a ohleduplně, obali o jeho ochranu a nejednou přiložili ruku k dlu. Račte si tedy povzdechnout: když se kací les, litají třísky.

SEDMIMÍLOVÉ BOTASKY

S neoddiskutovatelnou ochranou proti vpádu průmyslových exhalací, investiční výstavby a dalších velkých škůdců se svezla i ochrana před „mravencem“, který nejen neškodi, nýbrž i pomáhá.

Táborit a rozdělávat ohně mimo vyhrazená místa tedy nelze. Přitom vyhrazenými místy se rozumí především veřejná táborská, která mají místní národní výbory zřizovat ve svých obvodech. Leč nedivme se, že ve svých plánech dávají dosud přednost naléhavým a oprávněným požadavkům vlastních občanů, kteří jsou z pochopitelných důvodů jen málo zainteresovaní na zřizování táborské v místě jejich vlastního bydliště.

A tak se stává, že v tak turisticky frekventované oblasti, jakou jsou Závorské vrchy, nalezneme pouhých ŠEST táborsk, stejně jako v třebíčském a jihlavském okrese DOHROMADY, zatímco pro rozsáhlou oblast Moravského kraje, Drahanské vrchoviny a okoli Brna je PĚT. Od jednoho takového táborské ke druhému by po celodenním pochodu dospěl snad jen ko-

cour v sedmimilových botách posedí turistickou vásni. Navíc jsou uvedená táborská a kempy v podstatě výhradně v místech velkých rekreacích středisek a táboreni v nich NEMÁ s pobytom v přírodě MNOHO SPOLEČNÉHO. Malá „místní“ veřejná táborská - i když v podstatě je to jen problém vhodného místa k táboreni se zdrojem pitné vody - teprve ČEKAJÍ NA SVÉ ZAKLADATELE.

Ze zákona ovšem nevyplývá, že by ono „vyhrazené místo“ muselo být vyhrazeno nastalo. Není vyloučeno, že bude vyhrazeno jednorázově, k určitém přiležitostem, na určitou dobu nebo jen pro určitého zájemce. Tim bude nejspíš pionýrská nebo svazácká organizace, složky ROH či cestovní kanceláře. Přitom není stanoven, kdo je oprávněn místo k táboreni a rozdělování ohňů takto vyhradit, postačí-li vyjádření hajněho polesi, polesi nebo MNV. Výjimku ze zákazu totiž povoluje okresní národní výbor, není jí však zapotřebí žádat, je-li místo již vyhrazeno. Kým?

PŘESTUPKY A TRESTY

Jako byla k ochraně myslivosti a vod zřízena myslivecká a vodní stráž, k ochraně rybářství stráž rybářská, ustanovuje okresní národní výbor k ochraně lesů LESNÍ STRÁŽ. Lesní stráž je oprávněna:
a) vyzvat, aby bylo upuštěno od činnosti, která je v rozporu se základy ochrany lesů, vod a ochrany přírody;
b) zjišťovat totožnost osob, které porušují ustanovení zákona o lesích, zákona o hospodaření v nich a prováděcích předpisů;
c) zastavit v lesích a v bezprostředním okolí vozidlo, je-li podezření, že přepravuje neoprávněně získané dříví, vánoční stromky apod., a požadovat předložení dokladu o nabyci této věci;
d) vykázat motorové nebo jiné vozidlo z lesních pozemků, není-li vjezd povolen;

el ukládat občanům blokové pokuty za přestupky na úseku lesního hospodářství;

ti především ihned útvaru nebo příslušníkovi SNB osobu, která byla přistížena při trestném činu, přečinu nebo přestupku na úseku lesního hospodářství, a to ke zjištění totožnosti, zamezení útoku nebo zajištění důkazu;

gi použít zbraně (dále lze rozvést jednotlivé případy).

Přehled trestního postihu je rozsáhlý, my bychom se měli především vysířit přestupku na úseku lesního hospodářství podle § 7, který spočívá v nadábní ochraně lesního fondu nebo v neplnění povinnosti stanovených k ochraně myslivosti a rybářství, nebo - podle § 6 - v porušování povinnosti a zákazu stanovených shora uvedenými předpisy, shrnovanými pod pojmem „lesní zákon“. Přestupky stíhají zásadně národní výbory, do jejichž kompetence spadá úsek státní právy, proto němuž jednání provinilce směřovalo.

Přestupek nelze projednat, a tedy ani uložit žádná opatření, uplynul-li rok od jeho spáchání. Nestačí-li k nápravě občana samotné projednání, lze uložit napomenutí, veřejnou důtku a pokutu do 500 Kčs. Lze těž uložit propadnutí věci, není-li její hodnota v nápadném nepoměru ke spáchanému přestupku, a také povinnost k náhradě způsobené škody. Proti rozhodnutí se lze odvolat do 15 dnů k nadřízenému orgánu.

Rízení o přestupcích lze zjednodušit na blokové řízení, k němuž jsou kromě jiných orgánů oprávněny i zmíněné stráže, mohou za určitých okolností na místě uložit blokovou pokutu do výše 100 Kčs. Odeprežli občan zaplatit, projedná přestupek orgán, který je k jeho projednání obecně příslušný. Pokutu lze zaplatit též zvláštním blokem či složenkou do 15 dnů.

Podstatné bylo řešeno, nezbývá nož poprát Přírodě, aby ji všechna zmíněna opatření prospěla.

Michal Čech

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

Tělesný pohyb v celku lidského života, Bohuslav Blažek, Sportpropag 1982, 160 stran, zdarma

Jde vlastně o sborník prací, jež jsou příspěvkem k řešení výzkumného úkolu nesoucího název Sportovní veřejnost a teritorialita, jakožto i jiných výzkumných úkolů s ním souvisejících. Autor ho opatřil výstížným podtitulkem Experimentální programy s pohybovou komponentou. V osobním vyznání, které je prezentováno v jakési předmluvě, autor říká: „Po několika letech práce v oblasti obecné metodologie věd a empirických výzkumů z ekologické psychologie jsem se jako pracovník oddělení komplexního modelování Sportpropagu začal dostávat do styku s mnoha lidmi, kteří se profesionálně zabývají těmi či oněmi aspekty tělovýchovy a sportu. Pro naprostou většinu z nich nebyla tělovýchova a sport jen předmětem profese, ale zároveň něčím, co se stalo součástí smyslu jejich života. Dalo by se říci, že ještě důležitější než profesní příslušnost byla pro ně je-

jich dobrovolná účast v tělovýchovném hnutí.

Tato hodnotová orientace předurčila postoj většiny z nich: nejenom že se tělesnému pohybu obvykle aktivně věnují, ale považují za samozřejmost, že jsou i jeho apoštoly. Zde však vzniká kardinální obtíž a důvod mé polemiky, který je pro mne zároveň i druhým ze zdrojů podnětu pro texty uváděné v tomto sborníku. Způsob provozování tělocviku, hodnotící kriteria s ním spojená a způsob, jakým se o něm hovoří, který si vytvořil uvnitř společenství lidí tělesnému pohybu laktó oddaných, tito lidé většinou přenáší i do svého styku se sociálním okolím - a to i v případě, kdy se snaží získávat nové adepty nebo kdy se obracejí k nejšířímu publiku.

V tom však nejenom se projevuje nedostatek jakési strategické pružnosti při změně komunikačního podtextu, ale je to i symptomem určité hlubší neznalosti o tomto okolí a koneckonců i projev jistého sociálně nezdravého

nezájmu o toto okolí.

Ostinátem převažující části soudobé široce rozvíjené propagandní kampaně, jejímž cílem je získat co nejvíce obyvatel pro tělesný pohyb ve volném čase, je důraz na ty jeho formy, při kterých se dosahuje určité kritické hodnoty některých fyziologických parametrů, zejména tepové frekvence. Fyziologicky fundované studie zdůrazňují, že pokud se těchto hodnot nedosáhne, tělesný pohyb nemá pro cvičicího žádný efekt. Tim se miní žádný efekt co do tělesné hmotnosti nebo rozvoje svaloviny. Potud jsou argumenty fyziologů jistě správné. Ale těmito změnami přece úloha pohybu v celku lidského života nekončí...

Je to zajímavé, inspirující i když mísťa lahce diskutabilní čtení. Obsahuje kapitoly: Celk lidského života a tělesný pohyb, Prostředí pro pohyb, Pohyb pro handicapované, Hry rozvíjející lidský potenciál. Čtenáři Melodických listů nechtí se jim nechají inspirovat. Může jim být v lecíchens k užitku. /G/

pohybománie

ZKUŠENOSTI STRMÝCH CEST

Člověk nemá být na úrovni výstupů,
které podniká, má být o něco výš.

(P. Preuss)

Poslední desetiletí zaznamenávají nebyvaly rychlý rozvoj rekreace v přírodě a v souvislosti s ním i značně rostoucí návštěvnost hor. Zároveň pak roste připravenost řady lidí, kteří se pohybují v náročných terénech, aniž by byli, či jenom chtěli být, horolezci. Nevynáležívali technické obtíže, jejich cíl je v pozávávaní horské přírody, v dosažení vrcholu jednoduchou cestou, byť neupravenou a vyžadující zvláštní dovednosti. Na počátku šedesátých let byly v rámci ČSTV shromázděny poznatky z této tělovýchovné činnosti a byly formulovány zásady vysokohorské turistiky. Dnes jsou zástuhou Svažtu turistiky ČSTV - důkladně zpracovány metodické materiály a soustavně jsou školeni a doškolováni cvičitelé vysokohorské turistiky II. a III. stupně. Náročnější formy vysokohorské turistiky (VHT) jsou převážně prováděny v oddílech VHT, které jsou ustaveny u řady turistických odborů po celé republice. V rámci SSM není v současnosti odpovídající kvalifikace školena a pokud ji chtějí sva-

záci získat, musí se obrátit na Svaž turistiky ČUV ČSTV. Stejně tak je vhodné s turisty spolupracovat při organizování náročnějších akcí VHT nebo při jejich soustavném provozování.

Vysokohorská turistika

Pojem vysokohorská turistika není vlastně doslova přesný: rozhodující zde není absolutní výška hor, ale členitost a charakter terénu. Jeho náročnost v některých úsecích pak vyžaduje použití rukou, a to nejen k udřízení rovnováhy, ale často i k postupu. Zásadně však při pohybu takovým terénem převažuje chůza, ovšem i ta má své zvláštnosti.

Náročnější formy VHT vyžadují odbornou přípravu (prováděnou v oddílech pod vedením cvičitelů) a výcvik na cvičných terénech. Výkonný vysokohorský turista pak ovládá nejen postup po fixních pomůckách, ale i základy jištění, sláňování a podle potřeby i užití cepinu, stoupacích želez ap. Horské túry jsou vždy vedeny cvičitelem a podle jejich obtížnosti je ve skupině 5 až 10 lidí. Odpovídající kvalitní výbava je samozřejmostí, stejně jako velmi dobrá fyzička.

Turista bez takové přípravy by neměl v horách opouštět značené cesty a měl by zavážovat, zda se pustí na túry fyzicky náročné či exponované a zajistěné umělými pomocíkami (tj. tetězy, kramlemi, lany, žebříky ap.). A každý, kdo přichází do hor, do náročných terénů, by měl ovládat zvláštnosti pohybu v nich; ve stručnosti je dálé uvedeme.

V čem vlastně spočívá náročnost terénu? Rozhodující je jeho sklon, proto také užíváme pojmu „strmá cesta“. K němu pak přistu-

puje charakter povrchu - tráva, sut, skála, sníh - a případně další překážky.

V souvislosti s terénem se hovoří o dvou pojmech, které spolu sice souvisí, ovšem nejsou totožné. Členitost je dána množstvím a charakterem míst vhodných k postupu (ve strmých úsecích se jedná o „výstupky“, nazývané „chyty“ či „stupy“). Exponice pak představuje strmý terén a relativní výšku místa nebo celé cesty (prostě „výšku, ze které lze spadnout“). Prede vším s přihlídkou k ní je stanovována „obtížnost cesty“, která spolu s délkou a převýšením pak představuje skutečné obtíže, které je nutno při túře překonat.

Samotná obtížnost je vyjadřována pomocí stupnic, které ve vysokohorském terénu mají šest stupňů (na cvičných a pískovcových skalách jsou užívány stupnice sedmi stupňové). V podvědomí veřejnosti je starší Welzenbachova stupnice, nově je užívána Stupnice UIAA. Při plánování cesty je vždy potřeba dat pozor, které stupnice průvodce jiným pramenem užívá. Nová stupnice je totiž tvrdší a k šesti stupňům přidává ještě nulu (mezistupně + a -). A právě tou jsou označovány terény, vhodné pro vysokohorské turisty. Chodecký, ovšem již náročný, terén je označován "0", terén "0+" je již velmi náročná vysokohorská túra, Welzenbachova stupnice podobný terén označuje stupněm I - II.

Prakticky na všechny vrcholy v republice a na naprostou většinou evropských štítů vedou cesty těchto stupňů obtížnosti. Před jejich absolvováním je pak třeba mit na paměti, že skutečné nároky túry jsou dány souhrem nejrůznějších faktorů: mimo

vlastní obtížnost, délku túry a převýšení je to především počasí, aklimizace, ale i využitost skupiny atd. Témoto nárokům by pak měl odpovídat sám turista, jeho znalosti, zkušenosti, vybavení.

Chodit umíme, ale...

Než se dostaneme ke specifikám jednotlivých terénů, resp. jejich povrchů, věnujme pozornost chůzi. Rozhodně to není zbytečné, chůze po strmých cestách má své zvláštnosti, které je třeba zvládnout, mámeli chodit bezpečně a úsporně. Na počátku je třeba na řadu z nich myslit, zvykat si, pěstovat návyky.

Především se jedná o pozornost při chůzi - soustředujeme se na terén před sebou, výhledová místa, kam došlápoval. I pro rozhled do kraje je vhodné zastavit, a to tak, abychom další členy skupiny nenechali v nepřijemných místech.

„Dlouhý krok“ horyl patří již minulosti - v horách platí zásada, že čím je svah strmější, tím kratší krok volíme /stabilnější chůze a hlavně šetříme nohy/. Tato zásada jde tak daleko, že nabídá k osezení vysoké překážky namísto jejímu překročení /raději tři normální kroky, než jeden vysoký/. A jestliže to terén dovolí, stoupáme v se serpentínách, nikoliv ve spádnici. Stopa je na strém svahu širší než normálně a se sklonem svahu se zvětšuje. Můžete si to zdát nepřirozené, ale přispívá to k zvýšení stability. Častou chybou je našlápovali na špičky či na hrany bot, správně našlápujeme vždy celým chodičem /tady je rozdíl proti běžné chůzi, při které našlápujeme na patu a teprve potom došlápneme na celé chodičové/. Gumičová profilovaná podrážka - vibram - drží spolehlivě i na značném sklonu /vyzkoušejte si/.

Cestou do svahu istříme či kluzkého se nepřekláname, snažíme se udržet vzpřímenou polohu - lepe se nese batoh a nohy neprokluzují. Totčí veda k mírnému překlonu při sestupech /překláname trup/. Po počátku vede totčí poloha k nepřijemnému pocítitmu „přepadávání“, ale výsledek - značně menší pokluzování - je překvapivě velký.

Chůzi se dozatáváme na travnatý, zdánlivě nevinný svah. Nepříliš strmě svahy a terén se sporou trávou je pro chůzi přijatelný. Horší je situace na strmých svazích s clonou trávou, přímo kritikou se pak stává za deště nebo je-li tráva pokryta sněhem. Je-li to jen trochu možné, je lepší se takovým svahům vydít. Není-li zbytí, je záhadně postupovat nanejvýš opatrně, nepřikláňat se k svahu, dny zatěžovat kolmo. Trávy se pak chytáme tak, že ponoríme ruku s roztaženými prsty do dnu těsně u kořinků, stiskneme a teprve pak zatížíme. Pokud je pak svah značně strmý, volíme raději postup čelem k němu.

Klečí se vyhýbáme zásadně - postup klečí je v rozporu s ochranou přírody a navíc je vždy vyčerpávající /v delších úsecích i psychicky/. Při zbloudění, kdy není jiné cesty, si pak vyhýbáme nejúžší místa a našlápujeme na silné větvě, nízko u země, rukama se při držení výšších větví.

Cesty kamením a skálou

Postup kamenitým a skalnatým terénem je ve vysokohorské turistice velmi častý, zejména pak postup v suti. Suti je vlastně vůně uložené kameny seskupené do menších či větších ploch bud' nánosem ledovce, nebo pádem se svahů. Pokud se jedná o drobné kameny, hovoříme o suti, plochy velkých kamenů /zejměna na dnech dolin a na méně strmých svazích/ tvorí „sutová pole“ a seskupení velkých balvanů nazýváme „zlomisk“. Důležitý je rozdíl mezi starou a novou sutí - stará sut' je většinou tvorená velkými kameny s obliby hranami, je tmavá a porostlá lišejníky. Je relativně pevná, jednotlivé balvany drží, ovšem pozor - mohou se vklpat. Naproti tomu čerstvá sut' je světlejší, má ostré hrany, je bez lišejníků a bývá „živá“. Tzn. snadno se dá do pohybu, a to ve větších plochách. Takovým mísitum je třeba se vy-

hybat, může totiž dojít k velmi nebezpečné „kamenné lavině“ /zejména v sutových kůlech pod ústím strmých žlabů do dolin/.

V drobné suti je potřeba opatrně našlápat a to „nadvakrát“. Nejdříve slabším zatížením „zpevníme“ vyhlédnuté místo a teprve potom je plně zatížíme. Postupujeme těsně za sebou, ovšem v nejdrobnější suti, smíšené s hlinou /„štolinou“/ rozestup zvětšujeme, neboť právě tady je možno uvolnit kamennou lavinu. Většinou je vhodné vystupovat v serpentínách, sestup je pak možný po spádnici. Je možné při něm vhodně využívat pohybu suti pod nohami a „sjezdát s ní“. Ovšem budeme opatrní, je třeba neučastné pohyb kontrolovat a případně ustoupit do strany na pevný terén.

V sutových polích je prováděn výstup i sestup po spádnici, ve výstupu vždy těsně za sebou. V případě uvolnění kamenů je další člen družstva pohodlně zachytit dráve, než získá značnou energii. V sestupu je možné postupovat vede sebe na stejnou úrovнь /„v rojnicí“/. V sutoviskách s velkými kameny či ve zlomiskách jsou možné dva způsoby pohybu; první je „horem“ po velkých kamenech, je při této výšce předem vyhládán a rozmyslet několik kroků /skoků/, provést je a opět hledat další cestu. Jde o rychlý postup, který však vyžaduje určitou praxi a suchý terén. Druhý způsob je vlastně kličkování mezi velkými balvany, je časově náročnější, ale bezpečnější. Volíme jej vždy při nadměrné únavě a nebo při těžkém batohu s vysokou položenou těžištěm /krosny/.
I při nejvýši opatrnosti se nevyhneme uvolnění kamenů. Platí výše uvedená zásada postupu těsně za sebou, zachycování kamenů, či alespoň varování ostatních. V případě, když už kamen padá, je třeba zachovat pevné nervy. Kámen se při pádu nepravidelně odraží od terénu a nevypočitatelně mění směr. Bezpečně je možno se mu uhnout až v posledních okamžicích. Lepší je - zejména pokud padá více kamenů najednou - se schovat za velký kámen, přitisknout se k stěně ap., přitom přísedneme na botěk a hlavu chránime batohem.

Nebezpečí postupu v suti roste za mokra a je důležité vědět, že značně klouže mokrý vápenec, užily /pokus je bez lišejníku/ je situace příznivější. Ovšem při postupu po kamenech s mokrým lišejníkem je třeba krajní opatrnost /pozor i na místě, kde je mokro, i v případech hezkého počasí - např. ve vlnách koutoch ap./. A ještě poznámka k pádům při uklouznutí v neexponovaném terénu. Často je výhodnější se mu nebránit za každou cenu /zvrknuté kotníky, naražená zápestři/. Pád je ale vhodně ovlivňovat - nebezpečnější je pokládat se na bok.

Postup po pevně členité skále je kořením a zpestřením túry. Pro jakýkoliv postup po strmě skále platí pravidlo „tři bodů“: Tři končetiny jsou pevně na dobrých stupních či chytcech a pouze čtvrtá se přesouvá k dalšímu. Chytěm či stupem jsou myšleny plochy, hrany, hrany, hrany ap., kterých je možno se držet, vzpirat se o ně nebo na ně došlápat. V tomto případě také platí výjimka - na malé stupni je možno došlápat i na špičky či na hrany. K postupu je možno dobit využít i rozoru, tedy způsobu, kdy ve vhodném terénu vzpiráme ruce a nohy proti sobě /koutky, komínky/. Tento postup budí u začátečníků nedůveru, je však poměrně rychlý, bezpečný a zdaleka ne tak namáhavý, jak se na první pohled zdá. Jeho variantou je sestup se vzpiráním na rukách, které opíráme o skálu hodně nízko /opět pocit „přepadávání“/. Na nich se pak vzejmeme a spusťme nohy a tělo níže na dobrý stupeň.

Při lezení po skále je třeba dbát i na správné držení těla, chybou je „lepení se“ na skálu /přiklonit/. Tělo má zůstat vzpřímené, trup poněkud odkloněn kvůli lepšemu přehledu po skále, kde je správně neustále vyhledávat dopředu další cestu.

Problemy přináší postup po lámavé skále, kde chytly a stupny nedrží dost pevně.

V tom případě je nutno je velmi obezřetně zatěžkávat, pečlivě je zkoušet dráve, než se na ně spolehneme. Uvolněné chytly a stupny pak zatěžkáváme ve vhodném směru tak, aby se neuvolňovaly. Vyžaduje to dost značnou zkušenosť a každopádně platí, že postup lámavou skálou je nepřijemný a nebezpečný. Je lépe se mu vynutit.

Skalnatý terén je na mnoha místech zajištěn fixními umělými pomůckami. Mezi nimi jsou nejběžnější řetězy, patří sem ale i kramle, lana, zábradlí, žebříky ap. Řetěz či lano bývá ke skále uchováno na několika místech a zasadně je třeba dodržet, aby mezi dvěma pevnými místy jsou i místa, kde je řetěz uchován v oku, kterým proklouže - to není pevné místo se pohyboval jediný člověk/. Další totiž ohrožuje jeho stabilitu a bezpečnost manipulaci se řetězem. Postupovat lze podél řetězu, který pak slouží jenom jako opora při ztrátě stabilita, nebo je možno se jí ještě jednou rukou přidržovat a dál postupovat bezeběžně po skále. Třetí možnost je zvlášť vhodná v sestupu a tou je ručkování. Pokud ji užijeme, pak překročíme řetěz tak, aby zůstal mezi nohami, kterým se vzpiráme proti skále /dostatečně vysoko - kolmo na skálu/. Rukama uchopíme řetěz a ručkovujeme po něm pohodlně, bezpečně a bez mimofádné nárazu. Pozor: je nutno dávat na dvě věci: tu první je případný volný konec řetězu, druhou případnou spojkou dvou částí řetězu /ani jeden případ by neměl nastat, ale.../. Lanu má proti řetězu obrovskou nevhodou a tou je rozpraskaný povrch a vycinavající drátky, které mohou zranit dlaně. Proto je nutné při postupu po drátěném lanu používat rukavice. A konečně platí pro všechny umělé pomůcky - než jich použijeme, je třeba je vyzkoušet opatrným zatížením.

Sníh není klouzáčka

Vitaným zpestřením a velkým nebezpečím vysokohorských tür je letní sníh - bud' firmová pole nebo firn ve strmých žlabech. Bývá zdrojem radosti a veselí, koulování a klouzání a také mnoha úrazů. Úrazů zcela zbytěných a často vážných. Pokud je to jen trochu možné, vyhýbejte se strmým sněhovým polím!

Ve strmých žlabech, kde se sníh drží i v pozdním létě, je výhodnější nepostupovat přímo dnem po sněhu, ale úbočím žlabu nebo mrázovou mezi sněhem a stěnou žlabu. Sněhová pole pak přecházíme v nejvýhodnějších místech, téměř ale nejsou vždy místa nejužší - ta bývají zároveň i nejstrmější. V případě, že se na strmý sníh dostaneme, kopeme nohami stupny, při výstupu špičkami, při sestupu kopeme dostatečně široké, ale dost nízké. Před vstupem na silný sníh nenecháváme holé končetiny - spusťme rukavky, oblečme dlouhé kalhoty /to platí pro každý náročný terén/ - případně oděniny mohou být vážným zraněním.

Přes veškerou opatrnost však může dojít k pádu a tedy několik málo rad: nejvýhodnější poloha těla je na zádech, hlavou nahoru. Ocitneme-li se po uklouznutí v jiné poloze, snažíme se co nejrychleji se do této obrátit. Hned potom začnáme pád brzdit, nikoliv však nohami - ty mohou způsobit naprostě nekontrolovatelný pád v kotrmelcích. Brzdimy tedy rukama po přetočení se na brzčku, není-li k dispozici nic lepšího, zaryváme do sněhu lokty /inkdy ne prsty, ne vydří a rozředou sel/. Vhodné je se předem na možnost brzdení připravit - třeba lyžařskou hůlkou, kusem klacku nebo alespoň ostrým kamenem.

A zásadně neklouzejte! Nedějte na „zkušené“ a lehkomyšlné! Neklouzejte, dokud si nejste naprosto jisti bezpečným dojezdem a pokud není svah natolik mírný, že jízdu absolutně kontroluje /tzn., že „to solva jede“/. Sjezdy horských závodů po botách na zimním sněhu, ve velehorách či na velkých sněhových polích, horských, vybavených cepinem a dostatečně zkušených, to je docela jiná záležitost.

Až dosud jsme uváděli zásady pohybu jednotlivce ve vysokohorském terénu. Pojď v horách však má druhou, neméně důležitou složku, kterou je takтика postupu skupiny, vedení týmu. Nejvíce se dotýkají vedoucího družstva, tedy cvičitele či instruktora, a řada z nich je obecně známých. Přesto však znova a znova dochází k jejich porušování a to i v kolektivech jinak zdatných - stokrát to pojde bez následků, po stoprvé se může stát malér, po třetí třeba tragédie. V závěru tedy alespoň stručně shrnut:

Minimální skupina pro vysokohorskou túru je tvořena třemi lidmi, optimální počet je 4 až 7 turistů, pokud možno výkonnostně vyrovnaných. První jde vždy vedoucí skupiny a určuje cestu, za ním jde nejstabilní /či indisponovaný/ člen kolektivu, další z nejdůležitějších pak družstvo uzavírá. Zejména po několika hodinách trvání týmu či ve zvlášť obtížných místech dochází k porušení této zásady, družstvo přestává být falešnou na okamžik kompaktní, jeho členové ztrácejí vzájemný kontakt. Je nutno podobným situacím zabránit, třeba střídáním pořadí, opětovným připomenutím, častější kontrolou vedoucím ap.

Na horskou túru vycházíme časně, dokonce velmi časně ráno a není výjimkou nastupovat na dlouhé týry ještě za tmou. Důvod je celá řada, zdálo by to není jen krásy horského rána. Přidává se postup a mnohdy rozhodující stoupání za přijatelné teploty a hlavně - pro týry je vyházen celý den, dostatek času a minimalizuje se nebezpečí „zafmén“. Vždy je třeba pocítit s časovou rezervou pro případ nepředvidaných událostí. Nástup na túru pak provádíme rychlejším tempem a pamatujeme na to, že týra končí až návratem. Sestup /srovnatelným/ terénem je vždy obtížnější než samotný výstup, i pro něj je nutno udržet dostatek sil a hlavně pozornosti.

Vedoucí by neměl připusťit na túru žádného účastníka bez rádne výbavy a to i v tom nejkrásnějším počasí. Platí, že každý by měl mít vlastní batoh /nejlépe horolezecký „kletí/ s větrovkou, světlem, pláštěnkou čepicí, sátkem, rukavicemi, připadně i nahradním prádlem. Chybět by neměla ani baterka, láhev na vodu, kapesní nůž a dostatek jídla. Každý člen družstva má mít i vlastní lékařnicku se sterilním obvazem, elasticním obinadlem, analgetiky a např. astmi; k tomu pak případně přistupují dál i osobní léky. Na túru odcházíme zásadně v dlouhých kalhotách, nejvyhodnější jsou „golfky“, a jedně v pohorkách nebo odpovídajících botách, tzn. v pevných botách přes kočkinu a s profilovanou podrážkou.

Vedoucí skupiny musí mít pomůcky pro orientaci, tedy mapu, busolu, případně poznámky či celého průvodec. Vyplácí se provést si náctky s azimuty mezi výrazných či nevhledných místech. Takovým se může stát vrchol, na kterém se sbíhá několik hřebenů, jesliže padne hustší mlha. Rozhodně je třeba mit časový rozvizek s již zmínovanou rezervou, je třeba zjistit i případné spoje pro zpáteční cestu. Do výbavy /minimálně/ vedoucího patří i pišťalka pro případnou signifikaci - v případě tisíce šestkrát za minutu. Vedoucí má mít přehled i o možnostech ústupových tras pro případné zkrácení týry - nejčastěji jsou to sestupové trasy ze hřebene. V sestupu se, pokud to jen trochu jde, nepouštíme do neznámého či nepřehledného terénu /tj. pokud nevidíme, kam jdeme/. Je třeba mit na paměti, že řada svahů a zejména žlabů je v našich podmínkách /a vůde/, kde jsou ledovcem modelované údolí - tj. tvaru „U“ značně strmých či dokonce ne schůdných práv až v dolních partiích.

Byla by možné uvést ještě nepřebernou řadu poznatků a zkušeností z pohybu v horách. Závěrem tedy odkazujeme na knihu, kterou sepsal kolektiv zkušených autorů vedených ing. Ivo Hejlem Turistika v horách, Olympia 1978, kde řada z nich najdete.

Antonín Rosický

echo

LIPNICKÉ PTANÍ

Zatímco na Lipnici to byla většinou jen hra, krásná hra, z které se ale dalo vždy odejít...

Není tajemstvím, že Prázdninová škola ČÚV SSM sídlí v prostředí, ale architektonicky velmi zajímavém, účelně seřazeném a do téma ideálního prostředí zasazeném objektu. Dvacet chatek, zatopený lom, centrální srb s krbem, kuchyně, sklad vybavený nejrůznějším sportovním náčiním, lesy, skály, louky, další zatopené lomy, všechnaké tůně, rybníky a rybníčky a hlavně - ticho a pusto. Tedy dokonalé zázemí pro prázdninovou akci jakéhokoliv druhu, kde se musí dařit dějům jaksi samosebou. Tak to alespoň tvrdí závěrci, příznivci i odpurci, kteří navíc namítají, že právě proto je tam všechno tak neobyčejné, dokonalé, tudíž nenapodobitelné a hlavně nepřenosné. Hovoří o skleníku, kde se jedině dají pěstovat právě takové programy, jimž je Prázdninová škola prosulá. Tvrdí, že jinde se mnohým nedají, neboť chybí ony lipnické podmínky.

Ale je to skutečně tak? Jsou úspěchy jednotlivých kursů podmíněny výhradně lipnickým prostředím? Je pravda, že lze udržet vysokou náročnost, dynamiku, promyšlenou dramaturgií akcí i mimo Lipnici v podmínkách dalek prostě? Tyto a ještě celou řadu dalších otázek si před dvěma lety položilo metodické vedení Prázdninové školy ČÚV SSM a pak se jim začalo vážně a intenzivně zabývat. Tak se zrodily tzv. kombinované kurzy: týden na Lipnici, týden na horách - bez elektrického proudu, s větrem na otevřeném ohni, spaním na podlaze salaše. Byly pro tentokrát určené vysokoškolákům.

Ke slovu se dostala více turistiky a táborské formy, ale latka nasazená na Lipnici zůstává na stejném úrovni. Inscenovaly se pořádny, hrály hry, prostě se zase žilo v „lipnickém duchu“. Tyto kurzy se staly důkazem toho, že plody Lipnice lze konzumovat i jinde a na různý způsob, pěstovat nové odrůdy a přitom se těšit z nových příležitostí. O tom nakonec vypovídá svým způsobem následující anketa.

MINIANKETA S ÚČASTNÍKY PROJEKTU 82

Domníváš se, že je vhodné a hlavně možné přenášet lipnický život aběh jinam, třeba sem do hor ského prostředí?

- Samozřejmě, s jistými úpravami, přitom bych dal určitou přednost hrám...
- Za podmínek, které jsme zde měli /střecha nad hlavou/, nic nebrání tomu, aby se dál pokračovalo v lipnic-

kém způsobu využívání prázdninového času...

- Bývala jsem tu mnohem více unavená, takže chut' do všeho byla taky oslabená, režim by se měl tomu přizpůsobit...

- Dobré je, že lidé poznají, že i v takovém prostředí, v jakém jsme žili tady, se dá leccos podnikat...

- Je tajně si vyzkoušet v přírodních podmínkách to, co by se mohlo zdát pro vedečné pouze s dobrou lipnickou materiální základnou...

Mohl bys porovnat atmosféru tady na horách s atmosférou na Lipnici?

- Na horách se začaly projevovat více individuality...

- Hory přinášely srdečnější atmosféru...

- Atmosféra na horách byla lepší, protože zatímco Lipnice tvoří kolektiv, v horách kolektiv vyzrává...

- Hory zákonitě přinesly uvolněnější režim, jinak to tady ani nejde...

- Každý tady musel jít víc do sebe a pomáhat ostatním...

- Atmosféra na horách byla o něco lepší, byl jsem parta, která spolu něco prožila, a to je pro pobyt v přírodě potřebné...

- Hory si žadají „tyzíčku“, umožňují hlubší vzdálenější poznání...

- Lipnice dala vzniknout partě a stmelila kolektiv. Hory kolektiv posilily a přitom daly větší prostor jedinci...

- Lipnice vyvolávala nadšení z krásných akcí, tady se přidal úžasný pocit sounáležitosti...

Co ti daly hory navíc oproti Lipnici?

- Hory byly školou pobytu v přírodě, kde si člověk musí vystačit s tím, co má, a školou turistiky /doufám, že se vystříháme chyb, které jsem na horách doposud páchal...

- Na horách jsme museli žít víc v partě. Daleko víc jsme na sebe spoléhali...

- Hory byly reálnější, častěji jsem stál skutečnosti tváří v tvář, zatímco na Lipnici to byla většinou hra, krásná hra, z které se ale dalo vždy odejít...

- Musela jsem mnohem víc zatímat zbyt a prekonávat se. Na dno jsem si sahala i na Lipnici, ale tam se to snášelo lip. Tady jsem musela polýkat slzy, vztek, bezmocnost a strach...

- Pociťila jsem nutnost zvyšovat svůj fyzický fond...

- Víc jsem se sbížila s lidmi i s přírodou...

- Možnost konfrontovat názor na sebe sama s názory ostatních...

- Krásné zážitky z krás přírody, nebyly zde jíž tak uměle navozované situace, zkoušky a hry se bližily životu a tím člověka víc odhalovaly...

- Na Lipnici jsem byl v neustálém napětí, nikdo nevěděl, co nás čeká, hory mi přinesly nádhernou pohodu v duši z přírody, lidů a vůbec...

Jaký byl tvůj nejsilnější zážitek z hor?

- Pořád Beránek měsíc, Margareta, dívalo Cesta k lidem...

- Bivak vysoko v horách...

- Táborák Co bych si přál...

- První pohled ze Sivého vrchu...

- Povídání v bivaku pod hvězdami...

- Pohled z hřebenu od Ostrého na Sivý vrch a Prosieckou dolinu...

Jitka Jilemnická, Antonín Rosický

NOVÝ ODZNAK ZDATNOSTI MLÁDEŽE A DOSPĚLÝCH

pohybománie

Od 1.1.1982 vstoupil v platnost nový odznak zdatnosti BPPOV /pro žactvo a dorost/ a PPOV /pro dospělé/. Při stanovení podmínek nového OZ bylo přihlédnuto především k požadavku, aby se stal skutečným testem fyzické zdatnosti všech členů naší společnosti a současně zůstal jedním ze základních prostředků systému socialistické tělesné výchovy přispívajícímu k upevnování zdraví a k věstrannému rozvoji tělesné zdatnosti.

Soutěž o OZ obsahuje soubor disciplín, zaměřených k ziskání základních pohybových návyků potřebných k práci a obraně vlasti i ke zvyšování úrovně výkonnosti v jednotlivých sportech. Pomáhá rozvoj tělesné výchovy chybáteľstva a upevňuje žájem o trvale provádění tělesné výchovy.

Významnou změnou je podstatné zjednodušení podmínek a odstranění zbytečné administrativy, což bylo v minulosti brzdou masovějšího rozšíření plnění OZ. Novinkou jsou i zjednodušené jednotné stobodové tabulky platné pro všechny věkové kategorie. V systému bodového hodnocení je zvýhodněna věstrannost oproti možnosti získat neúměrně mnoho bodů v některé disciplíně. Růží se vyběrové disciplíny /koule, disk, oštěp, jízda na kole/. Jednotně se upravuje délka šplhu - pro všechny kategorie 4,5 m.

Nedílnou součástí plnění podmínek OZ je kromě sportovně technických podmínek i naplňování výchovného systému ČSTV i ostatních organizací a institucí.

A nyní některé základní informace o OZ:
ROZDĚLENÍ VĚKOVÝCH KATEGORIÍ
a/ hoši a divky 11-12 let - BPPOV I
b/ hoši a divky 13-14 let - BPPOV II
c/ hoši a divky 15-16 let - BPPOV III

- d/ hoši a divky 17-18 let - BPPOV IV
- a/ muži 19-29 let, ženy 19-26 let PPOV I
- b/ muži 30-39 let, ženy 26-34 let PPOV II
- c/ muži 40-49 let, ženy 35-44 let PPOV III
- d/ muži 50-59 let, ženy 45-54 let PPOV IV
- e/ muži 60 let a starší, ženy 55 let a starší PPOV V

LÉKAŘSKÁ PROHLÍDKA

Podmínkou je dobrý zdravotní stav. Uchazeči starší 40 let se musí před plněním OZ podrobit lékařské prohlídce /nesmí být starší než 12 měsíců/.

PLNĚNÍ PODMÍNEK OZ

Plnění předepsaných podmínek musí ve všech kategoriích předcházet odpovídající příprava. Ke splnění praktické části je třeba absolvovat všechny stanovené disciplíny příslušné věkové kategorie /ročník/ uvedené ve sportovně technických podmínkách OZ. Výkony ve všech disciplínách se hodnotí podle bodovacích tabulek OZ. Uchazeč musí v každé disciplíně splnit základní výkonnostní limit a celkový počet bodů stanovený ve sportovně technických podmínkách pro příslušnou kategorii. Podle celkového počtu bodů mohou uchazeči získat broncový, stříbrný nebo zlatý odznak. V kategorii PPOV za 5 × získaný odznak jakéhokoli stupně /každý z jiného ročku/ bude vydán čestný - diamantový odznak. Odznak zdatnosti jednoho druhu je možné získat 1 × za rok.

UDĚLOVÁNÍ OZ

Uchazečům, kteří splní všechny předepsané podmínky pro udělení OZ /bronzový nebo stříbrný/ v rozmezí jednoho roku, udělí OZ okresní iměstský výbor ČSTV, kde je také veden přehled. V kategorii PPOV se k odznaku vydá diplom. Zlatý odznak je možné

získat pouze na soutěžích schválených komisemi OZ ČSTV, případně i komisemi MRTV KV ČSTV.

SOUTĚŽ OZ

Při plnění podmínek OZ je důležitá soutěžní forma plnění. Stručné vysvětlivky k plnění jednotlivých disciplín:

BĚHY, HODY, SKOKY: tratě do 100 m se mohou běhat na atletické dráze /neni podminkou/, rovné louce, fotbalovém hřišti, rovné cestě. Vytrvalostní tratě se organizují jako prespolní, příp. lesní běh. V disciplínách běhu, hodů a skoku dalekého platí pravidla atletiky.

SPLH: splhá se na tyči nebo na laně s přízemem nebo bez přízaru, na čas nebo bez měření času. Při splhu bez přízaru je výšší bodové hodnocení. Cílová značka je 4,5 m od země. Při zahájení soutěže stojí uchazeč před tyčí /lanem/, aniž by se ho kleroukoliv části těla dotýkal. Splh končí, jakmile se dotkne cílové značky.

PLAVÁNÍ: plavání je možné organizovat i v menších bazénech, nádržích nebo koupalištích. Během soutěže je dovoleno měnit způsob plavání. Startovní skok není podminkou.

Na závěr uvádíme ještě sportovně technické podmínky OZ, tj. základní výkonnostní limity v disciplínách OZ a bodové limity pro splnění broncového, stříbrného a zlatého odznaku v jednotlivých kategoriích.

A ještě: přesné bodovací tabulky včetně pokynů k bodování jednotlivých disciplín a také další podrobnější pokyny najdete v brožuře **ODZNAK ZDATNOSTI**, kterou vydal ČÚV ČSTV a která je k dostání na každém OV ČSTV.

Václav Kovanda

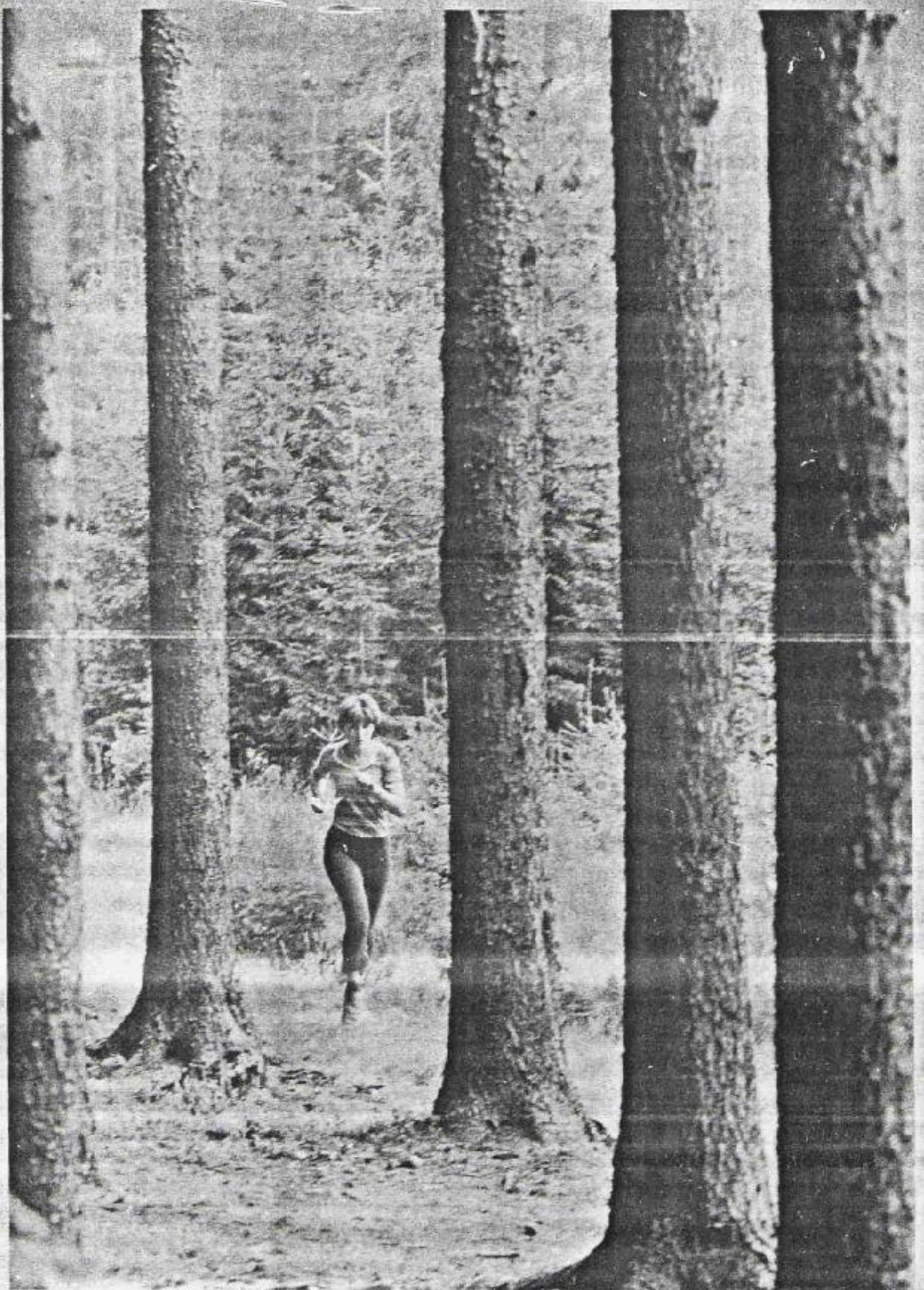
1. BPPOV a PPOV - hoši (I. - IV.) a muži (I.-V.)

Disciplina	mér. jed.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	V.
60 m	s	12,0	11,5	—	—	—	—	—	—	—
100 m	s	—	—	16,5	16,0	16,5	17,0	—	—	—
1500 m	min.	9:30	8:30	—	—	—	—	—	—	—
3000 m	min.	—	—	17:00	16:00	16:30	17:00	16:00	19:00	20:00
skok daleký	cm	230	260	300	350	350	320	—	—	+
hod kriket.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
mičkem	m	16	—	—	—	—	—	—	—	—
hod granátem	m	—	17	22	28	30	26	22	18	14
šplh s přír.	4,5 m	—	splnil	—	—	—	—	—	—	—
šplh bez přír.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
nebo s přír.	4,5 m	—	—	—	—	splnil	—	—	—	—
plavání	25 m	—	uplav.	—	—	—	—	—	—	—
plavání	50 m	—	—	uplaval	—	—	—	—	—	—
plavání	100 m	—	—	—	—	—	uplaval	—	—	—
Bodový limit pro zisk OZ										
bronzový	body	100	190	230	270	290	230	80	60	40
stříbrný	body	230	370	390	400	420	380	150	140	100
září	body	320	470	500	520	540	500	220	200	150

2. BPPOV a PPOV - divky (I.-IV.) a ženy (I.-V.)

Disciplina	mér. jed.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	V.
60 m	s	12,5	12,0	—	—	—	—	—	—	—
100 m	s	—	—	18,5	18,5	19,0	19,5	—	—	—
1500 m	min.	10:30	10:00	9:30	9:30	9:30	10:00	10:00	10:30	10:30
skok daleký	cm	190	230	250	250	240	220	—	—	—
hod kriket.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
mičkem	m	10	13	—	—	—	—	—	—	—
hod granátem	m	—	—	13	13	12	12	12	10	10
šplh s přír.	4,5 m	—	splnila	—	splnila	spnila	spnila	—	—	—
plavání	25 m	—	uplav.	—	—	—	—	—	—	—
plavání	50 m	—	—	—	uplavala	—	—	—	—	—
plavání	100 m	—	—	—	—	uplavala	—	—	—	—
Bodový limit pro zisk OZ										
bronzový	body	100	190	200	190	180	170	60	50	30
stříbrný	body	220	350	380	370	390	340	110	100	80
září	body	250	400	400	400	400	400	—	—	—

—

pohybománie